

**T.C.
OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

YÜKSEK LİSANS

Merve BULANIKLI

**ORGANİK ÜRETİM VE ÜRÜNLERİN
HAYVANSAL AÇIDAN
DEĞERLENDİRİLMESİ: OSMANİYE İLİ
ÖRNEĞİ**

**ORGANİK TARIM İŞLETMECİLİĞİ ANABİLİM
DALI**

OSMANİYE – 2024

**T.C.
OSMANİYE KORKUT ATA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ORGANİK ÜRETİM VE ÜRÜNLERİN HAYVANSAL
AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ: OSMANİYE İLİ
ÖRNEĞİ**

Merve BULANIKLI

**ORGANİK TARIM İŞLETMECİLİĞİ
ANABİLİM DALI**

**OSMANİYE
EYLÜL-2024**

TEZ ONAYI

ORGANİK ÜRETİM VE ÜRÜNLERİN HAYVANSAL AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ: OSMANİYE İLİ ÖRNEĞİ

Merve BULANIKLI tarafından Prof. Dr. Tugay AYAŞAN danışmanlığında Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Organik Tarım İşletmeciliği** Anabilim Dalı'nda hazırlanan bu çalışma, aşağıda imzaları bulunan jüri üyeleri tarafından oy birliği/çokluğu ile **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Tugay AYAŞAN

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Lisansüstü Eğitim
Enstitüsü Organik Tarım İşletmeciliği Anabilim Dalı,
OSMANİYE

.....

Üye: Prof. Dr. Bahri Devrim ÖZCAN

Çukurova Üniversitesi Ziraat Fakültesi Zootečni
Bölümü, ADANA

.....

Üye: Doç. Dr. Çağdaş AKPINAR

Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Lisansüstü Eğitim
Enstitüsü Organik Tarım İşletmeciliği Anabilim Dalı,
OSMANİYE

.....

Yukarıdaki jüri kararı Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun/...../..... tarih ve /..... sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Eyyup TEL

.....

Enstitü Müdürü, **Lisansüstü Eğitim Enstitüsü**

Bu tez çalışması, OKÜ Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi (OKÜBAP_2022_PT2_048) tarafından desteklenmiştir.

Bu tezde kullanılan özgün bilgiler, şekil, çizelge ve fotoğraflardan kaynak göstermeden alıntı yapmak 5846 sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu hükümlerine tabidir.

TEZ BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, bu çalışma sonucunda elde edilmeyen her türlü bilgi ve ifade için ilgili kaynağa eksiksiz atıf yapıldığını ve bu tezin Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlandığını bildiririm.

Merve BULANIKLI

ÖZET

ORGANİK ÜRETİM VE ÜRÜNLERİN HAYVANSAL AÇIDAN DEĞERLENDİRİLMESİ: OSMANİYE İLİ ÖRNEĞİ

Merve BULANIKLI

Yüksek Lisans, Organik Tarım İşletmeciliği Anabilim Dalı
Danışman: Prof. Dr. Tugay AYAŞAN

Eylül 2024, 70 Sayfa

Bu çalışma organik üretim ve ürünlerin hayvansal açıdan değerlendirilmesini tespit etmek amacıyla yapılmıştır. Tez çalışması Osmaniye merkez ilçe ve Kadirli ilçesi olmak üzere toplam 419 birey ile yüz yüze anket yöntemi kullanılarak yapılmıştır. Çalışmada “Ana Kitle Oranlarına Dayalı Basit Tesadüfi Olasılık Örnekleme” yöntemi kullanılmıştır. Anketlerden elde edilen veriler, frekans dağılımları ve oransal dağılımlar kullanılarak saptanmış ve SPSS paket programında analiz edilmiştir. Araştırmada, ankete katılanların %96.7’si organik tarım hakkında bilgi sahibiyken, %76.8’i daha önce organik hayvancılığı duyduğunu ifade etmişlerdir. Katılımcıların %91.6’sı organik hayvansal ürünleri tükettiklerini bildirmiştir. Ankete katılanların %36.5’i organik tarımı, televizyon, internet vb. iletişim araçlarından öğrendiklerini söylerken; %58.7’si organik hayvancılıktaki en önemli unsurun beslenme olduğunu ifade etmiştir. Katılımcıların %43.7’si sığır etini tükettiğini, %45.8’i organik et ihtiyacını karşılamak için köylerden alışveriş yaptıklarını ifade ederken; bunun sebebinin organik ürünlerin daha sağlıklı olması olduğu söylenmiştir. Katılımcıların %43.2’si daha çok organik süt tükettiklerini, organik bal olarak daha çok süzme balı tercih ettiklerini, organik ürünlerin pazar şanslarının düşük olduklarını, organik ürünlerin çevre dostu oldukları, organik ürünler ile köyden alınan ürünlerin daha sağlıklı bulunduklarını ifade etmişlerdir. Çalışmada organik olarak tüketimine öncelik verilen hayvansal ürünler ile kişilerin yaş grupları arasında önemli ilişki bulunmuştur. Çalışmada organik et ihtiyacının nereden alınması görüşü ile yaş grupları arasında; hangi et türünün tercihi ile yaş grupları arasında; organik olarak tüketimine öncelik verilen süt ve ürünleri ile yaş grupları arasında; hayvansal gıdaların üretim şekli tüketimi etkiler mi görüşü ile yaş grupları arasında; organik ürünlere ne kadar güveniyorsun görüşü ile yaş grupları arasında; organik ürünler daha güvenilirdir görüşü ile yaş grupları arasında; organik ürünler doğayı korur görüşü ile yaş grupları arasında; organik ürün tüketmeliyim görüşü ile yaş grupları arasında istatistiki olarak bir farklılık bulunmuştur. Çalışmada organik hayvancılıkta en önemli unsurlar nelerdir sorusuna verilen cevaplar ile cinsiyet arasında; hayvansal gıdaların üretim şekli tüketimi etkiler mi sorusuna verilen cevaplar ile cinsiyet arasında; sütün yağlı olup olmadığı anlaşılır mı sorusuna verilen cevaplar ile cinsiyet arasında istatistiki bir farklılık saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Anket, Hayvansal üretim, Organik beslenme, Organik hayvancılık, Organik tarım, Osmaniye

ABSTRACT

ORGANIC PRODUCTION AND EVALUATION OF PRODUCTS FROM AN ANIMAL PERSPECTIVE: THE CASE OF OSMANIYE PROVINCE

Merve BULANIKLI

MSc, Organic Agricultural Management Department

Supervisor: Prof. Dr. Tugay AYAŞAN

September 2024, 70 pages

This study was conducted to determine organic production and the evaluation of products from an animal perspective. The thesis study was conducted using face-to-face survey method with a total of 419 individuals in Osmaniye central district and Kadirli district. "Simple Random Probability Sampling Based on Main Population Proportions" method was used in the study. The data obtained from the surveys were determined using frequency distributions and proportional distributions and analyzed in the SPSS package program. In the research, 96.7% of the respondents had knowledge about organic agriculture, while 76.8% stated that they had heard of organic livestock farming before. 91.6% of the participants reported that they consumed organic animal products. 36.5% of the respondents stated that they use organic agriculture, television, the internet, etc. While saying what they learned from communication tools; 58.7% stated that the most important element in organic livestock farming is nutrition. While 43.7% of the participants stated that they consume beef and 45.8% stated that they shop from villages to meet their organic meat needs; it has been said that the reason for this is that organic products are healthier. 43.2% of the participants stated that they consume more organic milk, they prefer filtered honey as organic honey, organic products have low market chances, organic products are environmentally friendly, and organic products and products bought from the village are healthier. In the study, a significant relationship was found between animal products, the consumption of which is prioritized organically, and the age groups of the people. In the study, between age groups with the view of where to buy organic meat; Which type of meat is preferred and between age groups; among the age groups with milk and its products that are given priority for organic consumption; Among age groups with the opinion of whether the production method of animal foods affects consumption; how much do you trust organic products? opinion among age groups; among age groups with the opinion that organic products are more reliable; among age groups with the view that organic products protect nature; a statistical difference was found between age groups with the opinion that I should consume organic products. In the study, the differences between the answers given to the question "what are the most important elements in organic livestock farming" and gender? between gender and the answers given to the question "does the production method of animal foods affect consumption?" A statistical difference was found between the answers given to the question "can you tell whether milk is fatty or not" and gender?

Key Words: Animal Production, Organic Agriculture, Organic Livestock, Organic Nutrition, Osmaniye, Survey

İTHAF

Çalışmamı;

Sürekli ileriye hedeflememde, asla pes etmemem gerektiğini, sabrın ve zorlu süreçlerin bana başarıyı ve hayallerimi getireceğine inandıran en büyük ilham kaynağım ve destekçilerim olan değerli hocalarıma, rahmetli dedeme ve aileme ithaf ediyorum...

TEŞEKKÜR

Lisans eğitimim başta olmak üzere, yüksek lisans eğitiminde de her anlamda, her aşamada gelişmeme, öğrenmeme, kendimi akademik anlamda ilerletmeme yardımcı olan ve her ihtiyacım olduğunda yanımda olan rehberlik eden, başarısından ilham aldığım, değerli danışman hocam sayın Prof. Dr. Tugay AYAŞAN ve ailesine şahsım ve ailem adına sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Bu akademik süreçte yüksek lisans tez savunmama zaman ayırıp katılan jüri üyeleri Sayın Prof. Dr. Bahri Devrim ÖZCAN ile Sayın Doç. Dr. Çağdaş AKPINAR hocalarıma çok teşekkür ediyorum.

Çalışma dönemimde desteğini eksik etmeyen Sayın Prof. Dr. Köksal KARADAŞ hocama; istatistiki analizler konusunda yardımlarını esirgemeyen Sayın Doç. Dr. Şenol ÇELİK hocama sonsuz teşekkür ediyorum.

Yüksek lisans çalışmam boyunca maddi destek sağlayan OKÜ Bilimsel Araştırma Projeleri Birimi'ne (Proje No: OKÜBAP_2022_PT2_048) teşekkür ederim.

Hayatımın dönüm noktalarında bana rehberlik eden değerli ilkokul öğretmenim Sayın Feyzi ÖZMEN'e,

Tarımla tanışmama vesile olan bana tarım ve hayvancılığı sevdiren, akademik anlamda desteğini ve bilgilerini benden esirgemeyen, bir öğretmenden çok daha fazlası olan,

tarım lisesindeki  ğretmenim, meslektaşım, biricik abim, Sayın Dr. Serhan KARAKAŐ'a,

Hayatın kendisinin bir ders ve sınav olduğu felsefesini bana benimseten, kendi öz değerimi bana sürekli hatırlatan, bana sevgi ve umut aşılayan Aksaray  niversitesindeki manevi annem canım hocam Sayın Öğr. Gör. G l Nihal ÜRÜN'e,

Eğitim hayatım ve yaşamım boyunca en büyük destekçim olan rahmetli dedem Sayın Rifat BULANIKLI'ya, tez sürecim boyunca maddi manevi desteğini asla esirgemeyen Babam Sayın Gökhan BULANIKLI'ya, annem Sayın Meryem BULANIKLI'ya, ablam Sayın Raziye BULANIKLI SAYMAN'a ve kardeşim Sayın Rifat BULANIKLI'ya en samimi duygularım ile sonsuz teşekkür ve minnet duyarım.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI	
TEZ BİLDİRİMİ	
ÖZET	I
ABSTRACT	II
İTHAF	III
TEŞEKKÜR	IV
İÇİNDEKİLER	VI
ÇİZELGELER DİZİNİ	VIII
1.GİRİŞ	1
1.1. Yeşil Devrim	1
1.2. Yeşil Devrimin Sonuçları	1
1.3. Organik Tarım ve Hayvancılık	2
2. ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR	5
3. MATERYAL VE METOT	14
4. BULGULAR	16
4.1. Görüşme Yapılan Bireylerin Demografik Özellikleri	16
4.2. Organik Tarım ve Hayvancılık Hakkındaki Görüşler	18
4.3. Organik Tarım Ürünleri Hakkındaki Görüşler	19
4.4. Organik Tarım Ürünleri Hakkında Bilgi Edinme Yolları	20
4.5. Organik Hayvancılık Hakkındaki Düşünceler	23
4.6. Organik Olarak Tüketime Öncelik Verilen Hayvansal Ürünler	24
4.7. Organik Süt Tüketimi	27
4.8. Organik Yumurta Tüketimi	29
4.9. Organik Bal Tüketimi	31
4.10. Organik Hayvansal Gıda İle İlgili Görüşler	33
4.11. Organik Hayvansal Ürünlerin Pazar Durumu	34
4.12. Organik Ürün Seçiminde Dikkat Edilen Özelliklerin Önem	35
Derecesine Göre Sınıflandırılması	
Parametrik Olmayan İstatistik Testler	39
Kruskal-Wallis Testi Sonuçları	41

Ki-kare Testi	43
Yaş Gruplarına Göre Organik Tarım Hakkında Görüşlerin Analizi	43
5.SONUÇLAR VE ÖNERİLER	57
KAYNAKÇA	60
ÖZGEÇMİŞ	69

ÇİZELGELER DİZİNİ

Çizelge 3.1.	İlçelere göre nüfus	15
Çizelge 4.1.	Tüketicilerin demografik özellikleri	17
Çizelge 4.2.	Organik tarım ve hayvancılık hakkındaki görüşler	19
Çizelge 4.3.	Organik tarım ve ürünleri hakkındaki düşünceler	20
Çizelge 4.4.	Organik tarım hakkında bilgi edinme yolları	22
Çizelge 4.5.	Organik hayvancılık hakkındaki sorulara verilen cevaplar	24
Çizelge 4.6.	Organik et tüketimi ile ilgili cevaplar	25
Çizelge 4.7.	Organik süt ürünleri ile ilgili cevaplar	28
Çizelge 4.8.	Organik yumurta tüketimi ile ilgili cevaplar	30
Çizelge 4.9.	Organik bal tüketimi ile ilgili cevaplar	32
Çizelge 4.10.	Organik hayvansal gıda ile ilgili görüşler	34
Çizelge 4.11.	Organik hayvansal ürünlerin pazar durumu	35
Çizelge 4.12.	Organik ürün seçiminde dikkat edilen özellikler-1	36
Çizelge 4.13.	Organik ürün seçiminde dikkat edilen özellikler-2	38
Çizelge 4.14.	Organik ürün seçiminde dikkat edilen özellikler-3	39
Çizelge 4.15.	Cinsiyete göre parametrik olmayan istatistik testler	40
Çizelge 4.16.	Yaşa göre Kruskal-Wallis testi sonuçları	42
Çizelge 4.17.	Organik hayvansal ürünler tüketiyor musunuz?	43
Çizelge 4.18.	Organik olarak tüketimine öncelik verdiğiniz hayvansal ürünler hangisidir?	44
Çizelge 4.19.	Hangi et türünü organik olarak tercih edersiniz?	44
Çizelge 4.20.	Organik et ve ürünlerini tüketme sıklığınız?	45
Çizelge 4.21.	Organik olarak tüketimine öncelik verdiğiniz süt ve ürünleri nelerdir?	46
Çizelge 4.22.	Organik süt ve ürünlerinin ihtiyacını nereden temin ediyorsunuz?	46
Çizelge 4.23.	Neden organik yumurta tüketiyorsunuz?	47
Çizelge 4.24.	Neden organik bal?	48
Çizelge 4.25.	Kullandığınız ballarda en sık karşılaştığınız problem nedir?	48
Çizelge 4.26.	Organik olarak tükettiğiniz hayvansal gıdalarda gıdanın markasına dikkat eder misiniz?	49

Çizelge 4.27.	Organik ürünler daha güvenilir mi?	50
Çizelge 4.28.	Organik tarım ürünleri doğayı korur	51
Çizelge 4.29.	Organik hayvancılık canlı sağlığını korur	52
Çizelge 4.30.	Organik ürünler daha sağlıklıdır	53
Çizelge 4.31.	Organik ürün tüketimini destekliyorum	54
Çizelge 4.32.	Organik tarım ve hayvancılık oldukça yaygındır	55
Çizelge 4.33.	Organik ürün tüketmeliyim	56

1. GİRİŞ

Geçmişten günümüze bakıldığında tarım kavramı insanların beslenmesinde temel faktörü oluşturmuştur. Bu denli önemli olan organik tarım ve hayvancılığa başlamadan önce 1960'lı yıllarda başlayan, amacı tarımsal alanda verimliliği iyileştirmek, geliştirmek olan, bilimsel ve teknolojik gelişmelerin uygulandığı yeşil devrimden söz edilmesi gerekmektedir.

1.1.Yeşil Devrim

Yeşil devrimde yüksek verimli tohumların kullanılması, kimyasal gübrelerin ve tarım ilaçlarının yaygınlaştırılması, sulama sistemlerinin modernleştirilmesi gibi uygulamalar yer almıştır. Yeşil devrim sürecinde kullanılan kimyasal gübreler ve tarım ilaçları, yeraltı su kaynaklarının kirlenmesine, toprak verimliliğinin azalmasına, biyolojik çeşitliliğin azalmasına neden olmuştur.

Tarım ve hayvancılık, sağlıklı, güvenli ve dengeli beslenme açısından oldukça ciddi bir unsurdur. Yeşil devrimdeki en büyük amaç hızlı nüfus artışının beraberinde getirdiği artan gıda ihtiyacıdır. Bu temel neden tarımsal üretimin artması gerektiğini öngörmektedir. Bu devrim sayesinde insanlar açlıktan kurtulmuş, tahıl ürünleri geliştirilmiş, sulama olanakları iyileştirilmiş gibi gözükse de beraberinde yoğun yapay gübre ve pestisit kullanımı artmıştır. Bunun neticesinde yeşil devrimin, insan ve hayvan sağlığını ciddi düzeyde bozduğu ortaya çıkmıştır.

1.2.Yeşil Devrimin Sonuçları

- Verim artırılmış fakat elde edilen gelir, yoğun girdi kullanımında tüketilmiştir.
- Açlık sorununu çözmüş gibi gözükse de mono kültürü ele alıp çiftçiye yoğun girdi maliyetlerine maruz bırakmıştır.
- Üretim maliyetleri ciddi boyutta yükselmiştir.

- Kimyasal ve pestisitlere bağımlılık ciddi düzeyde artış göstermiş, bu da yoğun çevre kirliliğini meydana getirmiştir.
- Zirai kaynaklarımızın sürdürülebilirliği ve daimi kullanımı zorlaşmıştır.
- Aşırı fazla bilinçsiz pestisit kullanımı, toprağın fiziksel ve biyolojik yapısını bozmuş, besin dengesi, çölleşme, toprak tuzluluğu, organik madde ve toprağın canlılığını kaybetmesi gibi ciddi olumsuzluklar meydana gelmiştir.

Kimyasal maddelerin kalıntıları uzun yıllar canlıların vücudunda bulunabilmektedir. Bu da hayvan beslenmesi ve dolayısıyla hayvansal üretimin beraberinde getirdiği hayvansal gıdalarda da farklı kimyevi kalıntılara neden olmuş, problem yaratmıştır. Yeşil devrimin dünyaya ve ülkemize getirdiği ciddi olumsuzluklar neticesinde organik tarım kavramı önem kazanmıştır.

1.3.Organik Tarım ve Hayvancılık

Yeşil devrimin uygulanmasındaki aksaklıkların canlılar üzerinde olumsuz etkilerinin gözükmesi sonucu organik tarım ve hayvancılık konusu son yıllarda üzerinde dikkatle durulan bir konu haline gelmiştir.

Organik tarım, diğer bir deyişle ekolojik, sürdürülebilir ve doğal tarım, ekolojik düzenin korunmasını esas alan, toprak verimliliğinde devamlılığı sağlayan, hastalık ve zararlıların kontrollünde hiçbir kimyasal kullanılmadan doğal yöntemlerle mücadelesini konu alan, doğadaki bitkilerin ve hayvanların refah düzeylerini esas alarak verim vermelerini sağlayan, elimizdeki kıt kaynaklarla ekolojik düzeni bozmadan sürdürülebilir bir üretim sistemi modelini konu alan bir yöntemdir.

Organik tarım, çevre, insan ve ekonomiyi bir bütün olarak ele alan, sürdürülebilir bir tarımsal üretim sistemi yaklaşımıdır (Ak, 2004; Oral, 2020).

Organik tarım, bitkisel ve hayvansal üretim olarak iki şekilde incelenmekte ve üretim yapılmaktadır.

Dünyada Covid 19 pandemisinin çıkması ile birlikte tarım ve hayvancılık sektörünün sağlık sektörü kadar önem taşıdığı ortaya çıkmıştır (Lopez Ridaura ve ark., 2019; Abdelhedi ve Zouari, 2020; Kogo ve ark., 2020).

Organik tarım, tarım ilaçları ile kimyasal gübrelerin kullanılmadığı bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Organik tarım yöntemleri toprak ve su kaynakları ile biyolojik çeşitliliğin korunmasına yol açarken; insan sağlığının iyi olmasında etkin rol oynamaktadır.

Organik hayvancılık, hayvanların sağlık ve refahını korumak amacıyla uygulanan bir yöntemdir. Bu yöntemde kimyasal ilaçlar ve hormonlar gibi sentetik maddeler kullanılmamaktadır.

Organik hayvan yetiştiriciliğinde, hayvanlara doğal yemler verilirken, serbest dolaşım alanları sağlanması arzulanmakta; genetiği değiştirilmiş organizmalar (GDO) kullanılmamaktadır.

Organik tarım ve hayvancılık, gerek çevreye gerekse de insan sağlığına olumlu etki yapan bir tarım ve hayvan bakım ve besleme yöntemidir.

Daha önceki uygulanan sistemlerden farklı olarak, organik ürünlerin kimyasal kalıntı içermemeleri, daha besleyici olmaları, tercih edilmelerinin başlıca sebepleri arasında bulunmaktadır.

Çalışmaya söz konusu olan Kadirli ilçesi, Akdeniz Bölgesi'nde yer alan, sonradan Osmaniye'ye bağlanmış bir ilçedir. Adana'nın doğusunda, Osmaniye'nin ise kuzeybatısında yer almaktadır.

Kadirli'nin net tarihi bilinmemekle beraber, çok eski çağlardan beri Çukurova'da kurulmuş olan medeniyetlerle paralellik göstermektedir.

2023 yılı istatistiklerine göre ilçe nüfusu 127.513 olup; ilçede tarım ve hayvancılık yapılmaktadır. Bu çalışma söz konusu il ve ilçede organik üretim ve ürünlerin hayvansal açıdan değerlendirilmesini tespit etmek amacıyla yapılmıştır.

2.ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Erbaşlar (2013), Uludağ Üniversitesi öğrencilerinin organik ürünler konusunda tüketici bilincinin ölçülmesi adlı çalışmasında, Uludağ Üniversitesinin 11 fakülte ve 4 meslek yüksekokulunda bulunan 427 tüketiciye organik tarım ile ilgili uygulamalara karşı tutum ve davranışları konulu anket çalışmasını yapmıştır. Anket sonuçlarına göre organik tarım dendiğinde ilk akla gelen şeyin GDO ve hormon içermeyen ürünler olduğu görülmüş, organik ürünlerle ilgili bilgilenmenin çoğunlukla medya üzerinden gerçekleştiği, Nilüfer Organik Pazarı hakkında ankete katılanların yaklaşık yarısının bilgi sahibi olmasına rağmen 1/3'ünün organik pazarı ziyaret ettiği, organik ürünlerle ilgili güven sorununun bulunduğu, ankete katılanların organik ürünlere farklı fiyat ödenebileceği ancak bu farkın çok yüksek olmaması gerektiği bildirilmiştir. Araştırmacı, organik ürünlerde doğal ambalajın tercih edildiğini, organik ürünlerin satın alınmasında daha çok semt pazarları ve AVM'lerin tercih edilip, alışveriş için hafta sonlarının seçildiğini, organik ürünler konusunda bilgilenme taleplerinin olduğu ve bunun daha çok internet üzerinde yapılması gerektiği, organik ürünler konusunda büyük şirketler yerine küçük üreticilerin desteklenmesinin gerektiğini ifade etmiştir.

Ertürk ve Yılmaz (2013), ülkemizde yürütülen organik arıcılık faaliyetlerini inceledikleri çalışmalarında, ülkemizin koloni sayısı ve bal üretiminde ilk sırada olduğunu bildirmişlerdir. Araştırmacılar bal üretim miktarı olarak Çin'den sonra ikinci sırada; koloni varlığına göre de dünyada Çin ve Hindistan'dan sonra üçüncü sırada yer aldığını vurgulamışlardır. Ülkemizde organik tarım bilgi sistemine göre ülke genelinde 2011 yılında 754 üretici organik arıcılık yapmakta iken, 221 ton organik bal üretilmiştir. Araştırmacılar organik arıcılığın istenilen düzeye gelmediğinden bahsederken, tescil ve sertifikasyon kuruluşlarının yeterli olmasına, organik tarım desteklemelerine rağmen, bu çalışmaların üretimi artırmaya yönelik olduğunu ve bu çalışmalarla tüketimi artırarak yeterli düzeye çıkmasını sağlayacak çalışmalarla desteklenmesi gerektiğini de önermişlerdir.

Hanoğlu (2013), organik tarım mevzuatına göre Türkiye'de büyükbaş ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliği adlı çalışmasında ülkemizde organik tarımın tarihçesini, organik tarım mevzuatının gelişimini, büyükbaş ve küçükbaş hayvancılıkta organik

yetiştiricilik ilkelerini değerlendirmiştir. Türkiye'nin coğrafi konum ve iklim şartlarının elverişli olmasına bağlı olarak organik hayvancılık açısından büyük bir potansiyele sahip olduğunu vurgulayan Hanoğlu (2013), Doğu ve Güneydoğu Anadolu ile Karadeniz bölgesinin organik büyükbaş hayvan yetiştiriciliği için oldukça uygun olduğunu, organik küçükbaş hayvan yetiştiriciliğinin hastalıklara karşı dayanıklı ve yerli ırklarla yapıldığını, hayvanların genellikle ayır-meraya dayalı beslendiklerini ifade etmiştir. Araştırıcı organik yetiştiriciliğin üretimden pazarlamaya kadar olan aşamalarda desteklenmesi gerektiğini ve üreticilerin bilinçlendirilmesi için gerekli çalışmaların yapılması gerektiğini de vurgulamıştır.

Merdan ve Kaya (2013), Türkiye'deki organik tarımın ekonomik analizi adlı çalışmalarında, Türkiye ekonomisinde organik tarımın ekonomik boyutunu ele almışlardır. Ülkemizin gerek coğrafi yapısıyla gerek iklim çeşitliliği ile organik tarıma uygun olmasına rağmen, dünya organik gıda pazarında küçük bir paya sahip olduğunu vurgulayan araştırıcılar, organik tarım ve hayvancılık ürünlerinin satış fiyatının diğer tarım ve hayvancılık ürünlerine göre yüksek olduğunu ifade etmiştir. Bunun başlıca sebeplerinin insan iş gücü gereksinmesinin yüksek olması, üretimin başında verimin düşük olması, organik ürünlerin kontrol ve sertifikasyon işlemlerinin maliyetli olması, ürün ve gelir kaybı olduğunu bildiren araştırıcılar Türkiye i piyasasında organik tarım ve hayvancılık ürünlerine olan talebin yetersizliğine değinmişlerdir. Buna sebep olarak tüketicinin alım gücünün düşük olması ve tüketicinin yeteri düzeyde olmamasını göstermişlerdir. Buna bağlı olarak Türkiye'de organik tarım ve hayvancılık üretiminin büyük bir çoğunluğu ihracata yönelik yapılmaktadır. Araştırıcılar ayrıca organik tarımsal üretimde maliyetlere karşı gelirin artırılması için harcamaların azaltılması ve ürünlerin pazar değerlerinin artırılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Kouřimská ve ark., (2014), organik sütün protein içeriğinin (%2.58), konvansiyonel yöntemle elde edilen süte göre (%3.33) düşük olduğunu, sezonal farklılıkların oluşan farklılıkta etken rol oynadığını bildirmişlerdir.

Öztürk ve İşlam (2014), lkemizde organik tarım konusunda eğitim ve bilinç düzeyinin yetersiz olması, iyi bir planlama yapılmaması, devlet desteklemelerinin

yetersiz olmasının organik tarım ve hayvancılık ürün pazarını olumsuz yönde etkilediğini açıklamıştır. Ülkemizde organik tarımın gelişebilmesi ve sürekli olabilmesi için hem üretici hem de tüketicilerin bilinçlendirilmesiyle, üreticinin teşvik edilmesi ve desteklenmesiyle organik üretimin yaygınlaşacağını gerekliliğine de vurgu yapmışlardır.

Doğan ve Kızıloğlu (2015), organik süt üretim tercihinin etkileyen faktörlerin gelecekte süt üretimi yapmak isteme durumu, işletmecinin eğitim seviyesi ile günlük süt verimi olduğunu açıklamıştır.

Eryılmaz ve ark., (2015), Avrupa Birliği ve Türkiye’de organik tarım ve gıda ürünlerine karşı tüketici davranışları adlı çalışmalarında, Avrupa Birliği ve Türkiye’deki organik tarım ve hayvancılıkla ilgili gıda ürünlerine olan tutumları ele almışlardır. Araştırmacılar, AB ülkelerinin organik tarım ve hayvancılıkla ilgili gıda ürünlerini düzenli bir şekilde tükettiklerini, Türkiye’deki tüketicilerin ise düzensiz ve az miktarda tükettiklerini saptamışlardır. Ülkemizin belirli illerinde yapılan çalışma sonuçlarına göre organik tarım ve hayvansal ürünlerin tüketim miktarının düşük olmasının başlıca sebeplerinin fiyatlarının yüksek olması ve yetersiz bilgiye sahip olması olduğunu vurgulayan araştırmacılar, organik tarım ve hayvancılık ürünlerinin sektörde varlıklarını devam ettirmek ve gelişmesini isteyen üreticilerin, tüketici odaklı pazar anlayışına sahip olmaları gerektiğini, üretimlerine bu şekilde yön vermeleri gerektiğini de önermişlerdir.

Süt (2016), ülkelerin, dışa bağımlılığını azaltabilmeleri veya bitirebilmeleri için tarım ve hayvancılığın çok önemli olduğunu, tarım ve hayvancılık için en önemli unsurlardan bir tanesinin iklim olduğunu açıklamıştır. Gelişen dünyada en önemli sorunun küresel ısınma olduğunu, bugüne kadar yapılan üretim şekillerinden ötürü ekolojik dengenin bozulduğunu, doğanın çok ciddi şekilde tahrip olduğunu, bu durumun bizleri yeni üretim arayışlarına ittiğini ve buna çözüm olarak da organik tarım ve hayvancılık yönteminin geliştiğini bildirmiştir. Yurt dışından ithal edilen besinlerin ve organik olmayan ürünlerin insan sağlığını riske attığını vurgulayan Süt (2016), tüketicinin gereksinimlerini karşılamak için en güvenilir yöntemin organik tarım olduğunu söylemiştir.

İnci ve ark., (2017), Diyarbakır il merkezinde seçilen haneler ve bireyler üzerinde tüketicilerin organik ürünlere yönelik tutumları ve organik ürün tercih etmelerinde etkili olan faktörleri belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma sonucunda, tüketicilerin %54.5'unun organik ürün tüketirken, %45.5'inin tüketmediği ortaya çıkmıştır. Tüketilen organik ürünler içerisinde %43.4 ile yaş sebze ve meyve grubunun tüketildiği, bunu da organik hayvansal ürünlerin izlediği görülmüştür. Ailelerin gelirleri arttıkça gıda harcamalarında da artış gözlenmiştir. Cinsiyete göre bakıldığında kadınların erkeklere göre daha fazla organik gıda tüketme eğiliminde olduğu saptanmıştır. Eğitim durumu ve medeni durumunda bu konuda etkili olduğu gözlenmiştir. Eğitim durumu arttıkça tüketim eğrisinde artış gözlenmiştir. Evlilerin bekârlara göre daha fazla dikkat edip tükettiği gözlenmiştir. Genç ve yaşlıların orta yaş grubuna göre organik ürünleri daha fazla tükettikleri saptanmıştır. Tüketicilerin organik ürün alırken süpermarketleri tercih ettiği, bunun sebebinin ise temizlik ve hijyen olduğu vurgulanmıştır. Organik gıda tüketimin artırılabilmesi için, doğru pazarlama politikaları ve üreticilerin de projelere dâhil edilerek geliştirilmesi gerektiği de vurgulanmıştır.

Salıcık ve Kumral (2017), Bursa ilinin en yüksek nüfus yoğunluğuna sahip Osmangazi, Nilüfer ve Yıldırım ilçelerinde, değişik sosyoekonomik ve demografik tüketici gruplarına ait 350 tüketiciyle anket yapmıştır. Ankette sosyoekonomik veriler ve ağırlıklı olarak gıda güvenliğinden oluşan 65 soru sorulmuştur. Anket sonucunda gıda güvenliğine çok önem verildiği ortaya çıkmıştır. Katılımcıların birçok kriteri doğru bildikleri ve uyguladıkları ortaya çıkmıştır. Bunun dışında istatistiki veriler, bazı bilgilerin yanlış ve yetersiz olduğunu göstermiştir. Bunun sebepleri bilimsel olmayan bilgi kaynakları, kamuoyundaki tartışmalardan etkilenme, doğal ve organik ürün arasındaki farklılıkların bilinmemesi gibi dikkat çekici noktaların olmasıdır. Katılan bireylerin asgari ücret veya biraz üstünde maaş aldıkları görülmüş, kişilerin ürün almasını etkileyen faktörlerin öncelikle fiyatlar olduğu ve daha sonra tazelik ve son kullanma tarihi olduğu saptanmıştır. Bu durumun giderilmesi ve tüketicinin geliştirilmesi için duyuşal ve görsel araçların daha fazla kullanılması ve eğitimlerin verilmesi gerektiği de önerilmiştir.

Saygın ve Demirbaş (2017), Türkiye’de kırmızı et sektörünün mevcut durumu ve çözüm önerileri adlı çalışmalarında, kırmızı et tüketiminin insan sağlığı ve ülke ekonomisi açısından öneminden bahsedilmiştir. Türkiye’de yapılan büyükbaş ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliği ile ilgili durumunun daha da iyileştirilmesi için doğru ve uzun vadeli planların yapılması gerektiği öne sürülmüştür. Türkiye’de hayvancılık alanında ithalattan ziyade ihracata da çok önem verilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Kırmızı et işleme sanayiinde hayvancılık sektörüyle entegrasyonunun sağlanması gerektiği de ifade edilmiştir.

Çam ve Karakaya (2018), Siirt il merkezindeki tüketicilerin organik ürün tercihleri ve tercihlerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi üzerine yaptıkları anket çalışmasında, 2017 yılında 271 bireye sorular sorulmuştur. Bu ankete göre, bireylerin organik ürünler hakkında en çok bilgiyi internetten, en az bilgiyi ise satış elemanlarından edindiği tespit edilmiştir. Üniversite öğrencileri veya memur olan 34 yaş altındaki bireylerin daha fazla oranda organik yaş sebze ve meyve tükettikleri belirlenmiştir. Organik ürünlerin tercih edilmelerinde sağlığa zararlı olmamasının en çok rağbet gördüğü, en az etkileyen faktörün ise fiyatlar olduğu tespit edilmiştir. Eğitim durumunun tüketimi etkilediği ve biçimlendirdiği görülmüştür. Organik ürünü temin etme konusunda insanların daha çok köylerden satın aldığı görülmüş olup; bunun sebebinin direk olarak üreticiden almak istemeleri olduğu ifade edilmiştir. Bunun yanı sıra bireylerin temizlik ve hijyen bakımından uygun ve güvendikleri yerlerden almak istemeleri de etkin rol oynamıştır. Fiyatların pahalı olduğu görülmüş, bunun sebebinin üretimin az olması (%42.1), üretim maliyetinin yüksek olması (%31.7) ve de üretiminin zor olmasından (%26.2) kaynaklı olduğu düşünülmüştür. Organik ürünlerin tüketiminin artırılabilmesi için doğru pazarlama politikaları ve özellikle köydeki üreticilerin de dâhil olacağı projelerle organik tarıma geçişi sağlayacak adımların atılması gerektiği de vurgulanmıştır.

Çelikyürek ve Karakuş (2018), her geçen gün hızlı bir artış gösteren insan popülasyonu ve buna bağlı olarak beslenmenin yani gıda sorununun günümüzde çok önemli bir yer tuttuğunu açıklamıştır. Bu sorunun çözümü için geliştirilen endüstriyel tarım ve hayvancılık yöntemlerinin, gıda sorununu belli ölçüde çöze de doğaya ve canlı sağlığına verdiği zararların ciddi boyutlara ulaşmış olduğunu bildiren araştırmacılar, bu

duruma alternatif geliştirilen organik tarım ve organik hayvancılığın, ekolojiye ve canlılara verilen zararı önlemek ve iyileştirmek için önemli bir yer tuttuğunu söylemişlerdir. Buna uygun hayvan türlerinin belirlenmesi ve organik hayvancılığın olumsuz etkisi olmadan yapılabilmesi ve girdilerinin net bir şekilde belirlenmesinin gelecekteki uygulamaların belirlenmesinde etkili olacağını bildiren araştırmacılar, bunun içinde iyi yetiştiricilerin olması, ürünlerin pazarlanmasında kayıtlı ve şeffaf bir yol izlenmesi, doğru ve uzun vadeli politikaların izlenmesinin organik hayvancılığın gelişimi için önemli hususlar olduğunu bildirmişlerdir.

Taçbaş ve Baydan (2018), organik hayvancılığın diğer önemli bir konusu olan hayvan hastalıklarıyla mücadele için gerekli maddeler ve yöntemlerini ele aldıkları çalışmada kimyasal ve diğer katkı maddelerinin kullanılmaması ve buna alternatif olarak geliştirilen yöntemlere değinmişlerdir. Araştırmacılar günümüzdeki hayvan hastalıklarıyla mücadele için uygulanan yöntemlerin, insan sağlığına ve doğaya ciddi zararlar verdiğini, bu yüzden alternatif ve doğal yöntemlerle yapılabilecek olan tedavilerin geliştirilmesinin elzem bir konu olduğunu da ifade etmişlerdir.

Ulutaş ve ark., (2018), hayvancılığın gelişmesine mühendislik katkısı sağlayan tek branşın ziraat mühendisliği olduğunu ifade ederken, ülkemizdeki zootehni eğitiminin, Avrupa'ya göre farklı olduğunu, 3 yıllık eğitim yerine 4 yıllık eğitimin verildiğini ve 240 AKTS'lik ders almanın zorunlu olduğunu açıklamışlardır. Ziraat fakültelerinin artmasına rağmen, yeni zootehni bölümlerinin açılmaması ve bu bölümde okuyan öğrenci sayısının sürdürülebilir veya süregelen olmamasının sorunlardan bir tanesi olduğunu ifade eden araştırmacılar, zootehni bölümünün eksikliklerinin giderilmesi ve geliştirilmesi için sahada aktif olarak çalışan zootehnistlerle iletişim içerisinde olup, müfredatın buna göre güncellenmesi gerektiğini bildirmişlerdir. Uygulamalı eğitim alan zootehni sayısının artmasının, ülkemizdeki hayvancılığın gelişimi açısından önemli bir nokta olacağını, kazanılan bu becerilerin etkin kullanılabilmesi için önünün açılması gerektiği de vurgulanmıştır.

Yenilmez ve Uruk (2018), hayvansal proteinin elde edilmesinde tavukçuluğun önemli bir yer tuttuğunu, hem ucuz hem de diğer çiftlik hayvanlarına göre daha hızlı üretiminin olduğunu ifade etmişlerdir. Ülkemizde gelişmiş olan tavukçulukta, organik

tavukçuluğun hızla geliştiğini, Türkiye’de organik hayvancılık yapan 119 çiftliğin 89’sunun organik tavukçuluk yaptığını vurgulamışlardır. Araştırmacılar hızlı üretiminin olması ve girdi maliyetinin daha düşük olmasından ötürü, yapılabilmesi ve daha fazla gelişmesinin mümkün olduğunu, ülkemizde desteklemenin bu yönde yapılması durumunda ciddi şekilde gelişim sağlanacağını bilgisine de değinmişlerdir.

Bahşi ve Akça (2019), tüketicilerin organik tarım ürünlerine bakış açılarının belirlenmesi üzerine, 400 tüketicinin katılımıyla gerçekleştirdikleri çalışmalarında, tüketicilerin %38.7’si organik tarım ürününü sağlıklı tarım ürünlerinin yetiştirilmesi, %32.1’i de zirai ilaç kullanılmadan yetiştirilen ürünler olarak görmektedir. Tüketiciler tarafından satın alınan ürünlerin köyden satın alınmasındaki en önemli nedenin sağlıklı olması olduğunu belirten araştırmacılar, satın alınmamasındaki en önemli nedenin ise temin etme zorluğu olduğunu ifade etmişlerdir. Gelir düzeyi yüksek tüketicilerin organik ürünlere bakış açılarının daha olumlu olduğunu açıklayan araştırmacılar, buradaki en temel sorunların organik ürünlerin gerçek anlamda nasıl olması gerektiğinin bilinmemesi, organik ürün diye satılan pazarlardaki ürünlerin sertifikasının olmaması ve organik ürünü ayırt edebilecek bilginin olmaması olduğunu vurgulamışlardır. Bu gibi sorunların giderilmesi için organik pazarların daha fazla kullanılması ve teşvik edilmesi, tüketicinin organik ürün konusunda daha fazla bilinçlendirilmesi gerektiği de çalışmada öneri olarak sunulmuştur.

Akgül ve ark., (2020), organik ürünlerinin tüketiciler tarafından tercih edilme sebeplerinin ve satın alma potansiyellerinin belirlenmesi üzerine bir çalışma yapmışlardır. Anket, Türkiye’de bulunan 12 üniversitede 2019-2020 dönemi Gıda Mühendisliği son sınıf öğrencileri arasında 20 soru sorularak yapılmıştır. Çalışma sonucunda katılımcıların çoğunluğu organik gıdaların insan sağlığına daha faydalı, yararlı ve güvenilir olduğunu bildirirken; ekolojik denge ve insan sağlığı üzerinde olumlu etki yarattığını da vurgulamışlardır. Çalışmada yeteri kadar insanın bilgilendirilmediği vurgulanmış, organik ürünlerin fiyatlarının daha uygun olması durumunda tercih edilebileceği tespit edilmiştir.

Katt ve Meixner (2020), organik gıdanın popülaritesinin arttığı zamanlarda hem üreticiler hem de perakendecilerin, ürünlerini nasıl uygun şekilde fiyatlandıracakları sorusuyla karşı karşıya kaldığını ifade ederek, bu konuda sıkıntı yaşadıklarını ifade etmişlerdir.

Antczak (2021), Polonya'da organik tarımın durumunu ve mekânsal farklılaşmasını belirlemek için dinamik bir sentetik gösterge kullanmıştır. Araştırmacı, Polonya'da organik tarımın yüksek düzeydeki gelişimini etkileyen faktörler arasında doğal koşullar (zengin topraklar, doğal olarak değerli alanlar), ulusal ve AB bütçelerinden sağlanan sübvansiyonlar, yerel yönetimlerle destek ve işbirliği, düzenlemelerin istikrarı ve tutarlılığı, büyük pazarlara yakınlığın yer aldığını bildirmiştir.

Oral ve ark., (2021), gelişen endüstriyel üretim faaliyetlerinin çevresel, biyolojik, kimyasal ve ekonomik zararlar verdiğini, bu zararlar sonucu çevrede yaşayan insanların hastalıklarının arttığı, doğayı ciddi şekilde tahribata uğrattığı, hormon ve hormon benzeri maddeler ile antibiyotiklerin yem katkı maddelerinde kullanılmasıyla hayvanlar üzerinden insanlara geçtiği ve bunun sonucunda insanların bakterilere karşı direncinin azaldığını bildirmiştir. Araştırmacılar, organik hayvancılığın, hayvan refahının, besleme ve yetiştirme ilkeleriyle ilişki içerisinde olduğunu, Türkiye'nin organik hayvancılık için çok uygun bir ülke olduğunu ifade etmiştir.

Verburg ve ark., (2022), organik tarımın benimsenmesinin önündeki temel engelin öncelikle “kamu desteğinin yetersiz olması” olduğuna dikkat çekmiştir.

Can (2023), üreticilerin organik süt üretimini destekleyen politikalar izlemesini sağlayarak, eğitime yatırım yaparak ve Türk tüketicilerine yönelik bilinçlendirme programları düzenleyerek Türkiye'de organik süt tüketimini artırabileceğini; daha adil ve sürdürülebilir bir organik süt pazarı yaratabileceğini açıkça ortaya koyduğunu bildirmiştir.

Kociszewski ve Szubska-Włodarczyk (2023), organik bitkisel ve hayvansal üretimde Hollanda, Belçika ve Danimarka'nın (sadece hayvansal üretimde) açık ara ile ilk 3 sırayı paylaştığını ifade etmiştir. Araştırmacılar bu ülkelerin iyi gelişmiş, modern organik

tarım sistemlerine sahip ülkeler olduğunu bildirirken; Polonya'nın, nispeten düşük bitkisel üretim verimliliği ve en düşük hayvansal üretim potansiyellerinden biri ile karakterize edildiğini açıklamıştır.

Ahmed ve Khalaf (2024), tüketicilerin organik ürünlerin değeri konusunda bilgilendirilmesi ve üretimlerinin desteklenmesinin, organik tarımın büyümesi için hayati önem taşıdığını, organik gıda ürünleri pazarının hızla büyüdüğünü, bunun sebebinin ise tüketicilerin organik gıdanın geleneksel gıdalardan daha sağlıklı olabileceğine ve üstün bir besin profiline sahip olduğuna inanması olduğunu açıklamıştır.

Amudha ve Thaiyalnayaki (2024), organik gıda ürünleri pazarlamacılarının, tüketicileri organik gıda ürünleri uygulamasına katılmaya motive edebilmeleri için ünlülerin desteğiyle şeffaf ve uygun reklamlara sahip olmaları gerektiğini öne sürmüştür. Araştırmacılar çalışmalarında, tüketici katılımı ile satın alma niyeti arasındaki önemli bir ilişkinin olduğunu bildirmiştir. Bu nedenle, organik gıda ürünü üreticilerinin, pazarlamacılar kadar eksiksiz, organik gıda ürünlerinin satışını artıracak tüketici katılım sürecini doğaçlama ve artırmaya yönelik pazarlama stratejilerine sahip olmaları gerektiğine vurgu yapmışlardır. Araştırmacılar demografik değişkenlerin çok önemli olduğunu ifade ederken; organik ürünlerin satın alınmasında tüketici katılımının ölçüsüne karar vermek için üreticilerin, çeşitli demografik geçmişlere sahip tüketiciler için daha uygun ve uygun organik gıda ürünleri üretmeye özel dikkat göstermeleri gerektiğini de açıklamışlardır.

3.MATERYAL VE METOT

Bu çalışmada 31.08.2022 tarih ve 2022/7/11 sayılı karar çerçevesinde Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Fen Bilimleri Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulundan resmi onay alınmıştır.

Anketin uygulanması için gerekli gözlem sayısını belirlemek için aşağıdaki formül kullanılmıştır (Akbulut ve ark., 2015; Yıldız ve Akbulut, 2020).

$$n = \frac{pqz_{\alpha/2}^2}{f^2}$$

Burada, z: Standart z dağılımının öngörülen $\alpha/2$ hata düzeyindeki teorik dağılım değeri, α : tahminin hatası, f: ($\hat{p}$ -P) olarak örneklem oranı ile popülasyon oranı arasında öngörülen fark değeridir. Ayrıca p: A olayının gerçekleşme oranını, q: A olayının gerçekleşmeme oranını göstermektedir. Burada $p=0.50$, $q=0.50$, $z_{\alpha/2}^2 = 1.96^2$ 'dir. f değerinin maksimum 0.05 olabileceği varsayılmıştır. Bu değerler örneklem büyüklüğünü hesaplama formülünde yerine konulup hesaplandığında

$$n = \frac{pqz_{\alpha/2}^2}{f^2} = \frac{0.50 * 0.50 * 1.96^2}{0.05^2} = 384$$

elde edilmiştir. Hesaplanan bu değer uygulanması gereken minimum anket sayısıdır. Ancak bazı anket sonuçlarının tutarsız ve geçersiz olabileceği göz önüne alınarak daha fazla anket hazırlanmış ve 419 kişiye uygulanmıştır. Basit tesadüfi örnekleme tekniği ile 310 kişi Osmaniye Merkez ve 109 kişi ise Kadirli ilçesinden ankete katılım sağlamışlardır.

Bu çalışmaya söz konusu olan Osmaniye ilinin nüfusu 2023 yılına göre 557.666'dır. Osmaniye nüfusunun, 280.450'si erkek, 277.216'sı kadından oluşmaktadır. Yüzde olarak ele alındığında, nüfusun %50.29'u erkek, %49.71'i kadındır. Osmaniye ilinin Merkez, Bahçe, Düziçi, Hasanbeyli, Kadirli, Sumbas ve Toprakkale' den oluşan 7 ilçesi mevcuttur. İlin toplam belediyesi 14 adet (7 belde belediye + 7 ilçe belediye), 160 köyü bulunmaktadır. Bu köylerden 65 i orman içinde bulunan köyler, 28 tanesi de

orman sınır köyü ve 67 tanesi ise ova köyü olarak bilinmektedir. İlçelere göre Osmaniye'nin nüfusu Çizelge 3.1.'de gösterilmiştir.

Çizelge 3.1. İlçelere göre nüfus (TUIK, 2023)

Yıl	İlçe	İlçe Nüfusu	Erkek Nüfusu	Kadın Nüfusu	Nüfus Yüzdesi
2023	Merkez	280.068	139.594	140.474	%50.22
2023	Kadirli	127.513	63.674	63.839	%22.87
2023	Düziçi	86.616	43.471	43.145	%15.53
2023	Bahçe	23.218	11.650	11.568	%4.16
2023	Toprakkale	21.421	12.313	9.108	%3.84
2023	Sumbas	13.375	6.917	6.458	%2.40
2023	Hasanbeyli	5.465	2.831	2.624	%0.98

Sorular ve değişkenler arası ilişkiler çapraz çizelgeler kurularak değerlendirilmiştir. Elde edilen bulgular çizelgeler olarak sunulmuştur. Çapraz çizelgeler oluşturulmuş değişkenler arası ilişkilerin anlamlılığının değerlendirilmesinde Ki-kare (χ^2) testi kullanılmıştır. Çalışmada, %95 güvenirlilik veya daha yüksek değerleri istatistiksel olarak kabul edilmiştir.

Cinsiyete göre ankete katılımcıların organik tarım hakkındaki görüşlerini değerlendirmek için Mann-Whitney U testi uygulanmıştır (Lehmann, 2006).

Yaş gruplarına göre organik tarım hakkındaki görüşlerini değerlendirmek için Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır.

Uygulama sonucunda ulaşılan bulgular hipotezler bağlamında; araştırmada SPSS 25 paket programı kullanılarak elde edilen veriler genelde kategorik olduğundan ve normal dağılmadığı için parametrik olmayan istatistik teknikler kullanılmıştır.

4.BULGULAR

4.1. Görüşme Yapılan Bireylerin Demografik Özellikleri

Bu çalışmada ilk olarak Osmaniye merkez ilçe ve Kadirli ilçesinde organik üretim ve ürünlerin hayvansal açıdan değerlendirmesine dayalı anket çalışması yapılmış ve bireylere bu konudaki tercihleri sorulmuştur. Osmaniye merkez ilçe ve Kadirli ilçesinde görüşme yapılan birey profili incelendiğinde 419 birey ile yüz yüze anket yöntemi kullanılarak görüşme yapılmıştır. Çizelge 4.1’de tüketicilerin demografik özellikleri gösterilmiştir.

Ankete katılan bireylerin %60.8’inin kadın, %39.1’inin erkek olduğu görülmüştür. Bireylerin medeni hali ele alındığında evli olanların oranının %64.2; bekar olanların oranının %35.7 olduğu tespit edilmiştir. Bu konuda yapılan bir araştırmada tüketicilerin %64.1’inin kadın, %35.9’unun erkek olması (Can, 2024), çalışmamızda elde edilen bulguyla paralellik göstermiştir.

Anketi cevaplayan bireylerin yaş grupları incelendiğinde 20 yaşın altında ankete katılanların oranının %6.0 olduğu görülmüş; 20-29 yaş arası grubun %33.4 ile en yüksek orana sahip olduğu tespit edilmiştir. 30-39 yaş aralığındaki bireylerin oranının %23.2; 40-49 yaş aralığındaki bireylerin oranının %15.7; 50-59 yaş aralığındaki bireylerin oranının %15.0; 60 yaş ve üzeri bireylerin oranının ise %7.1 olduğu saptanmıştır.

Ankete katılanların eğitim durumlarına bakıldığında katılımcıların %35.1’inin lisans, %25.3’ünün lise, %12.7’sinin ön lisans, %11.9’unun ortaokul, %8.6’sının ilkokul, %3.3’ünün yüksek lisans, %1.7’sinin okuma yazma bilmeyen, %0.2’sinin de doktora mezunu olduğu görülmüştür. Katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında en yüksek oranın lisans düzeyindekilerde olması organik tarım ve hayvancılıkta bilinçli tüketimindeki öneminin arttığını göstermektedir. Bu konuda yapılan bir araştırmada, tüketicilerin organik tarıma bakış açılarının incelendiği çalışmada, ankete katılan tüketicilerin en çok lise ile lisans mezunu oldukları saptanmıştır (Bahşi ve Akça, 2019). Bu soruya İnci ve ark., (2017), lise ve üniversitede eğitim gören tüketiciler en

yüksek orana sahip derken; Ayaşan ve ark., (2022), lisans ve doktora eğitimini yapanlar demiş; Taçyıldız ve Son (2023) ise sırasıyla lisans, yüksek lisans/doktora, lise ve ilköğretimi bitiren tüketiciler demiştir.

Çizelge 4.1. Tüketicilerin demografik özellikleri

Özellikler	Tanımlama	Sayı	Oran %
Cinsiyet	Kadın	255	60.8
	Erkek	164	39.1
Medeni Hali	Evli	269	64.2
	Bekâr	150	35.7
Yaş grupları	20 yaşın altında	25	6.0
	20-29 yaş arası	140	33.4
	30-39 yaş arası	97	23.2
	40-49 arası	65	15.7
	50-59 yaş arası	62	15.0
	60 yaş ve üzeri	30	7.1
Eğitim durumu	İlkokul	36	8.6
	Ortaokul	50	11.9
	Lise	106	25.3
	Ön lisans	53	12.7
	Lisans	147	35.1
	Yüksek Lisans	14	3.3
	Doktora	1	0.2
	Okuryazar değil/Okumuyor	7	1.7
Hane halkı sayısı	Öğrenci/Devam ediyor	5	1.2
	1	35	8.4
	2	78	18.6
	3	90	21.5
	4	112	26.7
	5	83	19.8
	6	15	3.6
	7	4	0.9
Aylık gelir grupları	8	2	0.5
	10000 liranın altında	208	49.6
	10000-19999 lira arası	154	36.8
	20000-29999 lira arası	42	10.0
	30000-39999 lira arası	15	3.6

Katılımcıların hane halkı sayısı incelendiğinde en yüksek oranın %26.7 ile 4 kişilik ailelerde olduğu görülürken; bunu %21.5 ile 3 kişilik aileler takip etmiştir. Bu konuda

yapılan bir araştırmada çalışmada elde ettiğimiz bulguyu destekler nitelikte 4 ve üzeri hane halkı sayısının %42.9 ile en yüksek orana sahip olduğu tespit edilmiştir (Taçyıldız ve Son, 2023). Can (2024), ankete katılanların hane halkı sayısının 4-6 arasında olmasının %59.9 olduğunu, hane sayısının 1-3 olanların oranının ise %38.3 olduğunu ifade etmiştir.

Bireylerin ortalama aylık aile gelirleri incelendiğinde ailelerin ekonomik durumlarının yaklaşık olarak yarısının (%49.6 oranında) 10.000 TL'nin altında olduğu görülürken; 10.000-19.999 arasında olanların oranı %36.8 olarak tespit edilmiş; 30.000-39.999 TL arasında gelir grubuna sahip bireylerin oranının %3.6 ile en düşük seviyede olduğu tespit edilmiştir.

4.2. Organik Tarım ve Hayvancılık Hakkındaki Görüşler

Ankete katılan katılımcılara organik tarım daha önce duyup duymadıkları sorulmuş (Çizelge 4.2), katılımcıların büyük bir çoğunluğunun (%96.7) organik tarımı daha önce duydukları saptanmıştır. Katılımcıların %76.8'inin organik hayvancılığı daha önce duydukları, %91.6'sının organik hayvansal ürünleri tükettikleri, %67.3'ünün organik sütün yağlı olup olmadığını kolaylıkla anlayabildiğini, %92.4'ünün hayvansal gıdaların üretim şekli tüketimi etkiler mi sorusuna evet cevabı verdikleri, %56.3'ünün ise tükettiğiniz organik hayvansal gıdaların üretim koşulları hakkında bilginiz var mı? sorusuna hayır cevabı verdikleri görülmüştür.

Çocuğunuza organik ürün verir misiniz sorusuna katılımcıların %89'unun evet cevabı verdiklerini Erbaşlar (2013) ifade ederken; Azak (2018), ankete katılanların %83.4'ünün organik tarımı bildiklerini söylemiş; organik tarım işletmeciliği neden gereklidir şeklinde soru sorulan bir başka çalışmada (Bulanıklı ve ark., 2021), tüketicilerin büyük bir çoğunluğunun (%77.3), bilinçli ve doğru bir üretim modeli olarak düşündüğünü, kimyasallardan uzak, hormonsuz, doğal, sürdürülebilir, sağlıklı, güvenilir ve kaliteli ürünler üretmek için gerekli olduğunu; %11.9'unun cevap vermediğini, %10.8'inin de bu dalın zor, masraflı olduğunu bildirmiştir.

Yormirzoev ve ark., (2021), organik tarım hakkında biraz bilgi sahibi olanların oranının %37.5 ile ilk sırayı aldığını; bunu iyi bilgilendirilmemiş olanların %20.2 ile takip ettiğini, hiç bilgilendirilmeyenlerin oranının %17.4 olduğunu, hiç bilmiyorum diyenlerin oranının %16.9; çok iyi bilgilendirildim diyenlerin oranının da %7.9 olduğunu açıklamışlardır. Ayaşan ve ark., (2022), ankete katılanların %95.0'inin organik tarım hakkında bilgi sahibi olduğunu buna karşılık %5.0'inin herhangi bir bilgiye sahip olmadıklarını tespit ederken; %80.2'sinin ise organik ürün tükettiğini belirlemiştir. Kadirhanoğulları ve ark., (2022), organik gıda ürünleri hakkında ankete katılanların %50.3'ünün yeterli bilgiye sahip olduğunu açıklamıştır.

Çizelge 4.2. Organik tarım ve hayvancılık hakkındaki görüşler

	Tanımlama	Sayı	Oran %
Organik tarımı daha önce duydun mu?	Evet	405	96.7
	Hayır	14	3.3
Organik hayvancılığı daha önce duydun mu?	Evet	322	76.8
	Hayır	97	23.2
Organik hayvansal ürünler tüketmek	Evet	384	91.6
	Hayır	35	8.4
Organik sütün yağlı olup, olmadığı anlaşılabilir mi?	Evet	282	67.3
	Hayır	137	32.7
Hayvansal gıdaların üretim şekli tüketimi etkiler mi?	Evet	387	92.4
	Hayır	32	7.6
Tükettiğiniz organik hayvansal gıdaların üretim koşulları hakkında bilginiz var mı?	Evet	183	43.7
	Hayır	236	56.3

4.3. Organik Tarım Ürünleri Hakkındaki Görüşler

Katılımcılara organik tarım ve ürünleri hakkında 4 şıkta düşünceleri sorulmuş (Çizelge 4.3), istedikleri takdirde birden fazla cevabı işaretleyebilecekleri söylenmiştir. Bu şıklar incelendiğinde ankete katılan 157 kişi (%37.5), organik tarıma olumlu baktıklarını, desteklediklerini ve teşvik ettiklerini, organik tarımın sürdürülebilir, sağlıklı, güvenilir olduğunu, organik tarımdan elde edilen ürünlerin kaliteli ürünler olduğunu ifade etmiştir. Bu bilgiye ek olarak organik tarımı ve üretimini olumlu fakat ülkemizde yetersiz ve desteksiz görenlerin oranının %11.9 olduğu da saptanmıştır. Üstteki bilgilere katılmakla birlikte ek olarak organik tarımın olumlu fakat mücadelesinin zor ve pahalı olduğunu düşünenlerin oranı ise %12.6 olarak

bulunmuştur. Katılımcılar bu soruda bazen tek şık işaretlerken, bazen 2, bazen 3, bazen de tüm şıkları işaretlemişlerdir.

Çizelge 4.3. Organik tarım ve ürünleri hakkındaki düşünceler

	Sayı	Oran %
Organik tarıma olumlu bakan, destekleyen ve teşvik edenler. Sürdürülebilir, sağlıklı, güvenilir ve kaliteli ürünler olduğunu düşünenler, a şikkı diyenler	157	37.5
Organik tarıma olumlu bakan, destekleyen ve teşvik edenler. Sürdürülebilir, sağlıklı, güvenilir ve kaliteli ürünler olduğunu düşünenler, Organik tarımı ve üretimini olumlu fakat ülkemizde yetersiz ve desteksiz görenler, a, b diyenler	50	11.9
Organik tarıma olumlu bakan, destekleyen ve teşvik edenler. Sürdürülebilir, sağlıklı, güvenilir ve kaliteli ürünler olduğunu düşünenler, Organik tarımı ve üretimini olumlu fakat ülkemizde yetersiz ve desteksiz görenler, Organik tarımın hem olumlu hem de olumsuz yönlerini ele alanlar, a, b, c şikkı diyenler	3	0.7
Organik tarıma olumlu bakan, destekleyen ve teşvik edenler. Sürdürülebilir, sağlıklı, güvenilir ve kaliteli ürünler olduğunu düşünenler, Organik tarımı ve üretimini olumlu fakat ülkemizde yetersiz ve desteksiz görenler, Organik tarımın hem olumlu hem de olumsuz yönlerini ele alanlar, Organik tarımın olumlu fakat mücadelesi zor. a, b, c, d şikkı diyenler	30	7.1
Organik tarıma olumlu bakan, destekleyen ve teşvik edenler. Sürdürülebilir, sağlıklı, güvenilir ve kaliteli ürünler olduğunu düşünenler, Organik tarımı ve üretimini olumlu fakat ülkemizde yetersiz ve desteksiz görenler, Organik tarımın olumlu fakat mücadelesi zor ve pahalı olduğunu düşünenler, a, b, d şikkı diyenler	53	12.6
Organik tarıma olumlu bakan, destekleyen ve teşvik edenler. Sürdürülebilir, sağlıklı, güvenilir ve kaliteli ürünler olduğunu düşünenler, Organik tarımın hem olumlu hem de olumsuz yönlerini ele alanlar, a, c şikkı diyenler	8	1.9
Organik tarıma olumlu bakan, destekleyen ve teşvik edenler. Sürdürülebilir, sağlıklı, güvenilir ve kaliteli ürünler olduğunu düşünenler, Organik tarımın olumlu fakat mücadelesi zor ve pahalı olduğunu düşünenler, a, d şikkı diyenler	28	6.7
Organik tarımı ve üretimini olumlu fakat ülkemizde yetersiz ve desteksiz görenler, sadece b şikkı diyenler	44	10.5
Organik tarımı ve üretimini olumlu fakat ülkemizde yetersiz ve desteksiz görenler, Organik tarımın hem olumlu hem de olumsuz yönlerini ele alanlar, b, c şikkı diyenler	5	1.2
Organik tarımı ve üretimini olumlu fakat ülkemizde yetersiz ve desteksiz görenler, Organik tarımın hem olumlu hem de olumsuz yönlerini ele alanlar, Organik tarımın olumlu fakat mücadelesi zor ve pahalı olduğunu düşünenler, a, c, d şikkı diyenler	1	0.24
Organik tarımı ve üretimini olumlu fakat ülkemizde yetersiz ve desteksiz görenler, Organik tarımın olumlu fakat mücadelesi zor ve pahalı olduğunu düşünenler c, d şikkı diyenler	8	1.9
Organik tarımın hem olumlu hem de olumsuz yönlerini ele alanlar, sadece c şikkı diyenler	13	3.1
Organik tarımın hem olumlu hem de olumsuz yönlerini ele alanlar, Organik tarımın olumlu fakat mücadelesi zor ve pahalı olduğunu düşünenler, c, d şikkı diyenler	1	0.2
Organik tarımın olumlu fakat mücadelesi zor ve pahalı olduğunu düşünenler, d şikkı diyenler	19	4.5

4.4. Organik Tarım Ürünleri Hakkında Bilgi Edinme Yolları

Organik tarım ve hayvancılık kavramının benimsenmesinin ardından organik hayvansal ürün tüketimi değerlendirilmiş olup, tüketicilerin organik tarım hakkındaki bilgi düzeyleri ve bilinç seviyelerinin fark edilmesi açısından organik tarım ürünleri hakkında nereden bilgi edindikleri sorusu yöneltilmiş olup (Çizelge 4.4), verilen yanıtlara bakıldığında en çok karşılaşılan yanıtın %36.5 ile TV, internet vb. iletişim araçlarından elde edildiği, bunu %16.5 ile arkadaş ve çevreden bilgi edinmenin takip ettiği görülmüş; üsteki 2 seçeneği birlikte işaretleyenlerin oranının %13.1 olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda organik tarımla ilgilenen ve organik tarım yapan bireylerin kendi bilgi, birikim ve deneyimleri sonucu öğrendiklerini söyleyenlerin oranının %12.6 olduğu da gözlenmiştir. Organik ürünler ile ilgili gelişmeleri nereden takip ediyorsunuza cevap arayan Erbaşlar (2013), ilk sırayı %45 ile medyanın aldığını, %12'si dergilerden öğrendiklerini, %7'si kitaplardan öğrendiklerini bildirirken; %35'i ise organik ürünler konusundaki gelişmeleri takip etmediklerini ifade etmiştir. Acıbuca ve ark., (2018), tüketicilerin büyük bir çoğunluğunun (%73.1'i), Tarım Orman Bakanlığının İl/ilçe Müdürlüklerinden bilgi sahibi olduklarını, %17.3'ünün tavsiye üzerine, %9.6'sının da sosyal medya aracılığıyla haberdar olduklarını söylemişlerdir.

Bilgi kirliliğinin meydana gelmesi, bireylerin çevreden, sosyal ağlardan ve kendi bildiği geleneksel metotlardan organik tarım yapmaya çalışması aynı zamanda bu bilgi kirliliğini arkadaş ve çevresine iletmesi maalesef organik tarımın eksikliklerinden ziyade yanlış anlaşılmasına ve yanlış aktarılmasına neden olmuştur. Bilimsel makalelerden elde edilen bilgi oranının %4.3 gibi düşük olması bunun en net göstergesini oluşturmaktadır. Bilimsel dergilerde organik tarım ve hayvancılıkla ilgili makalelerin az sayıda çıkması, bu konuda çalışan kişi ve bölümlerin az olması, elde edilen bilgilerin karşı tarafa aktarılmasında eksikliğe yol açmıştır.

Organik tarım ve hayvancılık kavramı ülkemizde maalesef yeteri kadar değer görmemektedir. Bunun başlıca nedenleri arasında bu bilgi kirliliğinden kaynaklanan güvensizlikler ve aşırı fiyat dalgalanmaları gelmektedir. Diğer bilgi edinme yollarına değinmek gerekirse; köyde yaşayan eş, dost ve akrabalarından bilgi edinenler, aile

büyüklerinden bilgi edinenler, farklı kurs ve seminerlerden eğitim alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca organik tarımla ilgili hiçbir bilgisi olmayanların da az bir oranda bulunduğu görülmüştür.

Çizelge 4.4. Organik tarım hakkında bilgi edinme yolları

	Sayı	Oran (%)
Anneannemden	1	0.2
Arkadaşlardan ve çevreden bilgi sahibi oldum, d şıkkı diyenler	69	16.5
Bilgim yok	1	0.2
Bilimsel makalelerden bilgi edindim, c şıkkı diyenler	18	4.3
Bilimsel makalelerden bilgi edindim, arkadaşlardan ve çevreden bilgi sahibi oldum, c ve d şıkkı diyenler	2	0.5
Eskiden köyde yapıyordum	1	0.2
Lisans bölümünü okuyorum	1	0.2
Okulunu okudum	2	0.4
Organik tarım bölümü mezunuyum	1	0.2
Organik tarım kursuna gittim	1	0.2
Organik tarım yapıyorum oldukça ilgiliyim kendi bilgi ve deneyimim, b şıkkı diyenler	53	12.6
Organik tarım yapıyorum oldukça ilgiliyim kendi bilgi ve deneyimim, arkadaşlardan ve çevreden bilgi sahibi oldum, b ve d şıkkı diyenler	7	1.7
Organik tarım yapıyorum oldukça ilgiliyim kendi bilgi ve deneyimim, Bilimsel makalelerden bilgi edindim, b ve c şıkkı diyenler	4	1.0
Organik tarım yapıyorum oldukça ilgiliyim kendi bilgi ve deneyimim, Bilimsel makalelerden bilgi edindim, arkadaşlardan ve çevreden bilgi sahibi oldum, b, c, d şıkkı diyenler	1	0.2
Organik tarım yapıyorum oldukça ilgiliyim kendi bilgi ve deneyimim, Bilimsel makalelerden bilgi edindim, arkadaşlardan ve çevreden bilgi sahibi oldum, bölümüm icabi iç içeyim Zootečni öğrencisiyim, b, c, d şıkkı diyenler	1	0.2
Tarımla ilgileniyorum	1	0.2
Televizyon internet vb iletişim araçlarından bilgi edindim, sadece a şıkkı diyenler	153	36.5
Televizyon internet vb iletişim araçlarından bilgi edindim, arkadaşlardan ve çevreden bilgi sahibi oldum, a ve d şıkkı diyenler	55	13.1
Televizyon internet vb iletişim araçlarından bilgi edindim, Bilimsel makalelerden bilgi edindim, a, c şıkkı diyenler	9	2.1

Televizyon internet vb iletişim araçlarından bilgi edindim, Bilimsel makalelerden bilgi edindim, arkadaşlardan ve çevreden bilgi sahibi oldum, a, c ve d şıkkı diyenler	11	2.6
Televizyon internet vb iletişim araçlarından bilgi edindim, Organik tarım yapıyorum oldukça ilgiliyim kendi bilgi ve deneyimim, a ve b şıkkı diyenler	5	1.2
Televizyon internet vb iletişim araçlarından bilgi edindim, Organik tarım yapıyorum oldukça ilgiliyim kendi bilgi ve deneyimim, arkadaşlardan ve çevreden bilgi sahibi oldum, a, b ve d şıkkı diyenler	14	3.3
Televizyon internet vb iletişim araçlarından bilgi edindim, Organik tarım yapıyorum oldukça ilgiliyim kendi bilgi ve deneyimim, Bilimsel makalelerden bilgi edindim, a, b ve c şıkkı diyenler	2	0.4
Televizyon internet vb iletişim araçlarından bilgi edindim, Organik tarım yapıyorum oldukça ilgiliyim kendi bilgi ve deneyimim, Bilimsel makalelerden bilgi edindim, arkadaşlardan ve çevreden bilgi sahibiyim a, b, c, d şıkkı diyenler	6	1.4
Yüksek Lisans yapıyorum	1	0.2

4.5. Organik Hayvancılık Hakkındaki Düşünceler

Organik hayvancılık ile ilgili düşüncelere bakıldığında (Çizelge 4.5), anketi cevaplayan bireylerin yaklaşık olarak yarısına yakını (%49.4) organik hayvancılığın doğru ve bilinçli bir üretim modeli olduğunu, kimyasallardan uzak, doğal, sürdürülebilir, sağlıklı, güvenilir ve kaliteli ürünler üretebilmesi için gerekli olduğunu savunmuştur. %27.5 oranla bireyler organik hayvancılığın daha fazla geliştirilmesi ve desteklenmesi gerektiğini düşünmektedir. Katılımcıların %21.7'si bu yetiştiricilik sisteminin yapılmasının oldukça zor olduğunu fakat bu yetiştiricilik sistemine olumlu baktıklarını bildirmişlerdir. %1.4 ü oluşturan az bir kısım ise bu yetiştiricilik modelinin gereksiz olduğunu aynı zamanda böyle bir model olduğunu da düşünmediklerini dile getirmişlerdir.

Organik hayvancılıktaki en önemli unsur nedir sorusu katılımcılara yöneltildiğinde (Çizelge 4.5), beslenme, barınma, sağlık ve konfor konularının önemli rol oynadığı görülmüş, bu faktörlerden beslenmenin en önemli unsur (%58.7) olduğu saptanmıştır. Sağlık konusunun ise en etkili 2. faktör olduğu da (%33.2) tespit edilmiştir.

Çizelge 4.5. Organik hayvancılık hakkındaki sorulara verilen cevaplar

		Sayı	Oran, %
Organik hayvancılık hakkında düşünceler	Daha fazla geliştirilmeli desteklenmeli	115	27.5
	Doğru ve bilinçli bir üretim modeli kimyasallardan uzak hormonsuz, doğal, sürdürülebilir, sağlıklı, güvenilir ve kaliteli ürünler üretmek için gereklidir	207	49.4
	Gereksiz, organik hayvancılık diye bir şey olduğunu düşünmüyorum	6	1.4
	Yapılması zor ama olumlu bakıyorum.	91	21.7
Organik hayvancılıkta en önemli unsur sizce nedir?	Beslenme	246	58.7
	Barınma	25	6.0
	Sağlık	139	33.2
	Konfor	9	2.1

4.6. Organik Olarak Tüketime Öncelik Verilen Hayvansal Ürünler

Katılımcılara organik tüketimde hangi ürünlere daha ağırlık verdikleri sorulmuş olup (Çizelge 4.6); ankete katılanların %53.0'ü et ve ürünlerini daha fazla kullandıklarını, onu %35.6 ile süt ve ürünlerinin takip ettiğini ifade etmişlerdir. Organik yumurta tüketenlerin oranı %8.6, organik bal tüketenlerin oranı ise %2.8 olarak saptanmıştır. Katılımcılara hangi organik et türünü tüketiyorsunuz denildiğinde, %43.7'si sığır, %21.2'si keçi derken, %19.8'i koyun, %9.8'i de tavuk demiştir. Katılımcıların çok az bir kısmı ise et yemediklerini ifade etmiştir. Katılımcılara organik et ihtiyacını nereden alıyorsunuz sorusu sorulduğunda, %45.8'i köylerden alırken; %32.9'u kasaptan almış, geri kalanlar ise sırayla market, hayvan çiftliklerinden ve yerel pazarlardan aldıklarını söylemişlerdir (Çizelge 4.6).

Çizelge 4.6. Organik et tüketimi ile ilgili cevaplar

		Sayı	Oran, %
Hangi et türü tüketiyorsunuz?	Sığır	183	43.7
	Koyun	83	19.8
	Keçi	89	21.2
	Tavuk	41	9.8
	Balık	19	4.5
	Tercih etmiyorum	4	1.0
Organik et ihtiyacı nereden alıyorsunuz?	Marketlerden	43	10.3
	Kasaplardan	138	32.9
	Hayvan çiftliklerinden	27	6.4
	Köylerden	192	45.8
	Yerel pazarlardan	19	4.6
Organik tüketime öncelik verilenler	Et ve ürünleri	222	53.0
	Süt ve ürünleri	149	35.6
	Yumurta	36	8.6
	Bal	12	2.8
Neden organik et tüketiyorsunuz?	Lezzetli olması	48	11.5
	Sağlıklı olması	177	42.2
	Güvenilir olması	125	29.8
	Taze olması	62	14.8
	Tercih etmiyorum	7	1.7

Neden organik et alıyorsunuz sorusuna (Çizelge 4.6), ankete katılanların yarısına yakını (%42.2) sağlıklı olması derken; %29.8'i de güvenilir olması demiştir. Geri kalanlar ise taze olması, lezzetli olması derken; az bir kısmı ise organik et tercih etmediklerini bildirmiştir.

Ankete katılanlar organik et ve ürünlerini tüketme sıklığı konusunda çoğunlukla ara sıra diyerek (%41.3), her gün, her hafta, her ay seçeneğine göre daha fazla oran almışlardır. %2.9'u ise organik et ve ürünlerini hiç tüketmediklerini ifade etmişlerdir. Bu konuda yapılan bir başka araştırmada (Eti İçli ve ark., 2016), ankete katılanların %62.4'lük kısmının haftada bir organik gıda aldığını, bunu sırasıyla ayda birkaç kere (%19.7), ayda bir (%9.0), haftada birkaç kere (%7.3) ve de birkaç ayda bir (%1.6) organik gıda alanların takip ettiğini bildirirken; Kadirhanoğulları ve ark., (2022), organik gıda satın alma sıklığı sorulan tüketicilerin çoğunun 'haftada bir kaç kere' dediklerini ifade ederken; bu konuda yapılan başka bir araştırmada da, organik et, sebze ve süt ürünleri alma sıklığınız nedir sorusuna, öğrencilerin %42'si genellikle cevabını vermiş, %28'lik kısmı ara sıra, %25'lik kısmı da her zaman alırım demiştir. %5'lik kısmı ise almıyorum cevabını vermiştir (Güler ve ark., 2022).

Katılımcılara ne olursa organik ürün tüketirsiniz sorusu açık uçlu olarak sorulduğunda, birbirinden farklı oldukça fazla cevap alınmıştır. Bu konuda en çok cevap alanlar sağlıklı olması, fiyatının uygun olması, güvenilir olması, ulaşılabilir olması şeklinde olmuştur. Bu konuda Erbaşlar (2013), organik ürün alırken sırasıyla tazelik, ucuzluk ve sağlığa uygunluk, marka ve son kullanım tarihi, tat ve lezzet ile ambalaj ve kalite unsurlarına dikkat edildiğini ifade etmiştir. Güney ve Giraldo (2019), organik ürünlerin tüketilme sebebinin daha sağlıklı olması olduğunu; Güngör (2019), sağlık, çevre duyarlılığı ve tat/lezzet gibi faktörlerin, organik ürün almayı etkileyen en önemli 3 faktör olduğunu bildirirken; Ayaşan ve ark., (2022), bu soruya, sağlıklı olması, güvenilir olması, ürünlerin test edilmiş olması, çevre dostu yöntemlerle üretilmiş olması, tat kalitesi, damak zevki, hayvan refahı yönünden katkıları olması demiştir. Taçyıldız ve Son (2023) ise organik tarım ürünlerinin daha sağlıklı olması, ilerideki nesiller için doğayı koruma isteği, organik tarıma ve sürdürülebilirliğe destek vb. demişlerdir.

4.7. Organik Süt Tüketimi

Neden organik süt tüketiyorsunuz, neden organik süt tercih ediyorsunuz sorusuna (Çizelge 4.7), ankete katılanlar, sırasıyla sağlıklı olması, güvenilir olması, taze olması, lezzetli olması derken, %1.9'u da organik süt ve ürünlerini tüketmiyorum demiştir. Hangi organik süt ürünlerini daha çok kullanıyorsunuz sorusuna, sırasıyla süt, peynir, yoğurt, tereyağı ve kaymak demiştir. Katılımcılar organik süt ürünleri ihtiyacını en çok %50.1 ile köylerden almış, diğer katılımcılar ise tanıdıklarından, marketlerden, yerel pazarlardan ve çiftliklerden aldıklarını ifade etmişlerdir. Yapılan bir çalışmada organik ürünü nereden almak istersiniz soruna, ankete katılanların %36'sı semt pazarları derken; %23'ü süpermarket, %22'si manav demiş, %19'u da özel satış noktaları demiştir (Erbaşlar, 2013).

Doğan ve Kızıloğlu (2014), organik süt üretiminin yapılmama sebeplerinin yakın çevrede organik süt üreten işletme sayısının yetersizliği olduğunu; organik süt üretim sürecinin uzun sürmesi ve maliyetli olmasının bu konuda çalışan/çalışacak üreticiler için önemli bir engel olduğunu; organik sütün daha pahalı olması nedeniyle talebin daha az olduğunu ifade etmiştir. Yazıcı (2016), katılımcıların %72'sinin organik sütü tercih ettiğini ifade ettiği çalışmasında, organik sütün tercih edilmeme sebeplerinin, kişilerin bilgi sahibi olamamaları, bir fark olmadığını ve önemsemediğini düşünmesi nedeniyle tercih etmeyenler olduğunu, organik süte güvenmediklerini, fiyatının pahalı olması sebebiyle tercih edemeyenlerin de olduğunu ifade etmiştir.

Cintra ve ark., (2018), organik sütün protein içeriğinin %3.39; konvansiyonel üretimle elde edilen sütün protein içeriğinin %3.35 olduğunu ifade ederken; Eleroğlu (2019), tüketilen yumurta, süt, organik içecek, tavuk eti ile sebze meyve bakımından bölgeler arasında farklılığın önemli olduğunu bildirmiştir. Manuelian ve ark., (2022), organik süt üretiminin 2008 yılından bu yana 2 katına çıktığını, gerek organik gerekse de konvansiyonel yolla elde edilen gıdaların karşılaştırılması neticesinde, organik gıdaların hem sağlıklı, hem de kalitesinin daha iyi olduğunu açıklamışlardır. Grodkowski ve ark., (2023), geleneksel olarak meralarda otlatılan ineklerden elde edilen sütün benzer özelliklere ve bileşime sahip olduğunu, organik çiftliklerde,

konsantre yem tüketiminin daha düşük olması nedeniyle geleneksel çiftliklere kıyasla daha düşük süt verimine sahip olma eğiliminde olduğunu açıklamıştır.

Çizelge 4.7. Organik süt ürünleri ile ilgili cevaplar

Neden organik süt?		Sayı	Oran, %
	Güvenilir olması	102	24.3
	Lezzetli olması	43	10.3
	Sağlıklı olması	172	41.1
	Taze olması	94	22.4
	Tercih etmiyorum	8	1.9
Organik tüketime öncelik verilen süt ürünleri	Peynir	148	35.3
	Süt	181	43.2
	Kaymak	18	4.3
	Tereyağı	28	6.7
	Yoğurt	44	10.5
Organik süt ürünleri ihtiyacı nereden temin ediliyor	Köylerden	210	50.1
	Hayvan çiftliklerinden	21	5.0
	Tanıdıklardan	99	23.6
	Yerel pazarlardan	37	8.9
	Marketlerden	52	12.4

Linehan ve ark., (2024), organik sütte Omega-6–omega-3 oranının düşük olması nedeniyle, organik sütün sağlıklı olduğunu bildirirken; organik gıda pazarında organik meyve ve sebzelerden sonra günümüzde süt ve süt ürünlerinin en çok rağbet gören

organik ürünler olduğunu, organik süt üretimine, her ülkenin düzenlemelerine veya kurumsal sertifikasyonlara bağlı olarak, yalnızca sertifikalı çiftliklerde izin verildiğini ifade etmiştir.

Nikonova ve Nikonov (2021), organik süt fiyatlarındaki artış nedeniyle süt satın almayacağım diyenlerin oranının %11 olduğunu ifade etmiştir. Yormirzoev ve ark., (2021), katılımcıların sertifikasız doğal süt ile sertifikalı organik süt tercih etmeleri arasında istatistiki bir farklılığın olmadığını; organik süt satın alma/tüketme sıklığının %44.2 ile haftada birkaç defa içmede ilk sırayı aldığı; günlük süt içme sıklığının %29.6 olduğu; ayda birkaç defa süt içme sıklığının ise %26.2 olduğunu tespit etmişlerdir.

Can (2024), organik sütün insan beslenmesi için önemli bir gıda olduğuna kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranının %48.2 olduğunu; tüm yaştaki kişilerin süt içmesinin zorunlu olduğuna kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranının %45.1 olduğunu; organik süt pahalıdır diyenlerin oranının %44.5; organik süt her yerde satılmıyor diyenlerin oranının %41.1; organik süt fiyatı düşerse daha fazla alırım diyenlerin oranının ise %38.8 olduğunu tespit etmiştir.

4.8. Organik Yumurta Tüketimi

Ankete katılanlar, organik yumurta tüketimini sağlıklı olması, taze olması, lezzetli olması, güvenilir olması için tercih ettiklerini ifade etmişlerdir (Çizelge 4.8).

Bu konuda yapılan bir çalışmada tüketicilerin organik yumurta satın alma niyetinde, gıda güvenliği, besin değeri ve sağlık bilincinin etkili olduğu saptanmıştır (Onurlubaş ve ark., 2020). Bardakçı (2021), tüketicilerin %31.60'ının organik yumurta ve tavuk etini kendisi ile ailesinin sağlığını korumak için tükettiklerini bildirmiştir.

Anketimize katılanlar yumurtanın organik olduğunu daha çok renginden anlayacaklarını ifade ederken; %25.5'i hiçbir şekilde anlayamadıklarını söylemiştir. Alkan ve Derebaşı (2018), Ordu ilindeki yumurta tüketimi bilincinin saptanmasına yönelik yaptıkları çalışmada, ankete katılanların %76.23'ünün yumurtanın üzerindeki harflerin (S, M, L, XL) ne anlama geldiğini bildiği söylerken; katılımcıların

%90.44'ünün organik yumurtanın ne anlama geldiğini bildiği tespit edilmiştir. Bu konuda yapılan başka bir araştırmada tüketicilerin tüketim sıklıkları açısından standart yumurta tercihinden sonra, gezen tavuk yumurtası ile organik yumurta tüketimlerinin geldiği ifade edilmiştir (Güney ve Sangün, 2019). Araştırmacılar aynı zamanda bireylerin eğitim seviyelerinin yükselmesinin onların organik yumurta tüketme olasılıklarını artırdıklarını da bildirmiştir.

Çizelge 4.8. Organik yumurta tüketimi ile ilgili cevaplar

Organik yumurtayı neden tercih ediyorsunuz?		Sayı	Oran, %
	Güvenilir olması	63	15.0
	Lezzetli olması	68	16.2
	Sağlıklı olması	150	35.8
	Taze olması	124	29.7
	Tercih etmiyorum	14	3.3
Yumurtanın organik olduğunu nereden anlarsın?	Numarasından	52	12.4
	Renginden	189	45.1
	Boyutundan	39	9.3
	Paketinden	32	7.7
	Anlayamam	107	25.5

Azak (2018), katılımcıların %68.18'inin organik tarım ürününü logosundan anladıklarını söylediler de %22.73'ünün ayırt etmekte zorlandıklarını söylemiştir.

Özer Canaslan ve Yılmaz Uz (2019), katılımcıların en çok tükettiği organik gıdanın yumurta olduğunu tespit etmişlerdir. Ayaşan ve ark., (2020), organik yumurta satın alırken ambalaj, etiket ile logosuna bakıldığını bildirirken; Bardakçı (2021), organik yumurta satın alırken üzerindeki koda bakanların oranının %54.08 olduğunu; tüketicilerin %71.94'ünün organik yumurtanın kodunu bilmediklerini, organik

yumurtayı nasıl tanırırsınız şeklinde bir soru sorulduğunda tüketicilerin %41.84'ünün organik ürün logosuna baktıklarını açıklamıştır. Bursa ilindeki tüketicilerin yumurta tüketim tercihlerinin saptanmasına yönelik yapılan diğer bir çalışmada (Alkan ve Berber, 2022), ankete katılanların %18.3'ünün yumurta üretim sistemleri içerisinde organik yumurta sistemini bildiklerini; tüm yumurta sistemleri içerisinde organik sistemin %39.1 ile ikinci sırada yer aldığını; organik ya da serbest sistemle yetiştirilen tavuklardan elde edilen yumurtalar hakkında %77.4'lük bir oranla haberdar olduklarını; buna karşılık organik yetiştiricilik hakkında elde edilen bilgilerin az olduğunu ifade etmişlerdir. Aynı araştırmacılar organik ya da serbest sistemden elde edilen yumurtaların fiyatlarını etkileyen en önemli faktörlerin %44.3 ile yüksek fiyat, %41.5 ile az üretim ve %14.1 ile de üretimin zor olması olduğunu da açıklamışlardır. Neden organik yumurta denildiğinde ise daha sağlıklı olduğunu söylemişlerdir. Avcılar ve ark., (2023), öğrencilere yumurta üretim sistemi tercihi sorulduğunda, %42.3'ünün köy yumurtasını, %35.7'sinin organik yumurtayı, %15.3'ünün serbest sistem, %6.6'sının ise kafes sistemini tercih ettiklerini bildirmiştir. Araştırmacılar organik yumurta satın alma yeri tercihlerinin çoğunlukla üreticiden direkt alma şeklinde olduğunu, bunu sırasıyla market, özellikli dükkânlar ve pazarın takip ettiğini ifade etmiştir.

4.9. Organik Bal Tüketimi

Organik bal tüketim ile ilgili bulgular Çizelge 4.9'da gösterilmiştir. Organik bal tüketimi ile ilgili olarak ankete katılan kişiler, organik balı tüketme sebeplerinin çoğunlukla sağlıklı olması olduğunu, onu sırasıyla balın güvenilir olması, lezzetli olması ve de taze olması olduğunu ifade etmişlerdir. %6.2'lik kısmı ise organik balı tüketmediklerini bildirmişlerdir (Çizelge 4.9).

Katılımcıların daha çok süzme balı kullandıkları görülmüş, petek bal, çiçek balı ile çam balını da tükettikleri çalışmamızda elde edilen bulgular olarak karşımıza çıkmıştır.

Çizelge 4.9. Organik bal tüketimi ile ilgili cevaplar

Organik balı tüketme sebepleri		Sayı	Oran, %
	Güvenilir olması	100	23.9
	Lezzetli olması	69	16.5
	Sağlıklı olması	166	39.6
	Taze olması	58	13.8
	Tercih etmiyorum	26	6.2
Hangi tür ballar alıyorsunuz?	Çiçek balı	72	17.2
	Çam balı	61	14.6
	Süzme bal	186	44.4
	Petek bal	87	20.8
	Diğer ballar	3	0.7
	Tüketmiyorum	10	2.3
Kullandığınız balda en sıkça rastlanılan problemler nedir?	Balın tadının ekşimesi	41	9.8
	Balın kristalize olması (şekerlenmesi)	302	72.1
	Balın renginin değişmesi	76	18.1

Kullandığınız balda en sıkça rastlanılan problemler nedir? sorusuna ankete katılanların çoğunluğu balın kristalize olması (şekerlenmesi) olduğunu işaretlemiştir.

Gomes ve ark., (2011), organik bal üretiminin, tarımsal ekosistem dengesini ve çeşitliliğini korumak için iyi tarım uygulamalarının kullanılmasını teşvik eden, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımını, çevre kalitesini, hayvan refahı ve insan sağlığını teşvik eden, ekolojik temelli bir sistem olduğunu ifade ederken; Estevinho ve ark., (2012), günümüzde balların kalitesi, bütünlüğü, sanitasyonu ve besin değerinin, söz konusu matristeki kimyasalların içeriğinin artması nedeniyle uluslararası düzeyde ilgi gördüğünü bildirmiştir. Wongsiri ve ark., (2012), organik balın, herhangi bir

pestisit, antibiyotik ve diğer kirletici maddeler içermeyen saf doğal bal olduğunu, gerçek organik balın, Tayland'ın uzak mesafelerinde bulunan arı çiftliklerinden elde edildiğini, tüketicilerin organik bala daha fazla para ödeyeceğini söylerken; organik bal tüketiminin bölgelere göre farklılık göstermediğini tespit eden Eleroğlu (2019), tüketici tercihlerinin farklılık oluşturmadığını da açıklamıştır.

4.10. Organik Hayvansal Gıda İle İlgili Görüşler

Marketlerde en çok görülen organik ürünlerin süt ve ürünleri olduğu (%46.1), onu sırasıyla yumurta, et ve ürünleri ile balın takip ettiği görülmüştür (Çizelge 4.10). Ankete katılanların organik olarak tükettikleri hayvansal gıdalarda gıdanın markasına büyük bir çoğunlukta (%62.5) dikkat ettikleri, bunun yanında %28.9'unun kısmen dikkat ettikleri görülmüştür. Bu konuda yapılan bir araştırmada (Eleroğlu, 2019), organik ürün alırken markaya dikkat edildiği, bu farklılığın istatistiki olarak önem arz ettiği saptanmıştır.

Katılımcıların %39.4'ü her ay düzenli olarak organik hayvansal gıdaları aldıkları görülmüş, bunun yanında sürekli alan, haftada bir kere alanlara da rastlanılmış, %19.6'sı ise ürünlerin pahalı olması nedeniyle almadıklarını da ifade etmiştir. Bu konuda yapılan bir çalışmada, ankete katılan öğrencilerin %47'sinin en az haftada bir defa organik ürün tükettiği, %38'inin en az ayda bir; %14'ünün ise en az yılda bir defa organik ürün tükettiği tespit edilmiştir (Erbaşlar, 2013). Ne kadar sıklıkla organik ürün tüketiyorsunuz şeklinde kendilerine soru soran katılımcıların %29.8'i tüketmiyorum cevabını verirken; %26.3'ünün çok az, %16.0'sının haftada bir, %6.3'ünün sıklıkla, %3.8'inin çok sık ve de %8.8'inin her gün cevabını verdikleri saptanmıştır (Ayaşan ve ark., 2022). Taçyıldız ve Son (2023) ise haftada 1-2 defa organik ürün alanların oranının %37.5 ile ilk sırayı aldığını; bunu ayda 2-3 defa diyenlerin izlediğini (%21.7) ifade etmiştir.

Çizelge 4.10. Organik hayvansal gıda ile ilgili görüşler

Marketlerde en çok görülen organik ürünler		Sayı	Oran, %
	Et ve ürünleri	95	22.7
	Süt ve ürünleri	193	46.1
	Yumurta	109	26.0
	Bal	22	5.2
Gıdanın markasına dikkat ediyor musunuz?	Evet	262	62.5
	Hayır	36	8.6
	Kısmen	121	28.9
Organik hayvansal gıdaları alma sıklığı	Sürekli organik ürün alırım	83	19.8
	Haftada bir kere organik olmasına dikkat ederim	89	21.2
	Her ay organik ürün kullanmak isterim	165	39.4
	Pahalı olduğu için organik ürünü alamıyorum	82	19.6

4.11. Organik Hayvansal Ürünlerin Pazar Durumu

Tez çalışmasında, katılımcılar, organik hayvansal ürünlerin pazar şansının düşük olduğunu, her yerde kolaylıkla bulamadıklarını ifade ederken, %20.7’lik bir kısmı an itibariyle temininin zor olduğunu, buna karşılık ileride kolaylıkla temin edileceğini düşündüğünü bildirmiştir (Çizelge 4.11).

Katılımcılar, organik ürünlere çok güvendiklerini bildirirken (%39.1), az güveniyorum diyenlerin oranı %29.8, kararsızım diyenlerin oranı da %22.4 olarak tespit edilmiştir. Organik ürünlere güvenmiyorum diyenler ise tüm katılımcıların %8.6’sını oluşturmuştur. Erbaşlar (2013), bu konuda yaptıkları anket çalışmasında cevaplarda bu soruya evet cevabı verenlerinin oranının %49 ile ilk sırada olduğunu; %42 ile

kısmen cevabı verildiğini, %9 ile hayır yanıtı verdiklerini ifade ederek, tüketicilerin önemli bir kısmının hala organik ürünler konusunda önemli kuşkuları olduğunu açıklamıştır. Organik ürünlere neden güvenmiyorsun? sorusuna, anketimize katılanlar hile, sahtekarlığın olabileceğini, kaynağını bilmediğini, denetleme ve analiz eksikliği olduğunu, tazeliğinden emin olamadıkları vb. görüşler söylemişlerdir.

Çizelge 4.11. Organik hayvansal ürünlerin pazar durumu

		Sayı	Oran, %
Organik hayvansal ürünlerin pazar durumu	Pazar şansı düşük her yerde bulamıyorum	237	56.6
	Pazar şansı yüksek rahatlıkla bulabiliyorum	43	10.3
	Diğer ürünlerle aynı seviyede ulaşım sağlayabiliyorum	52	12.4
	Şu an ulaşımı zor ama ileride daha kolay temin edilebileceğini düşünüyorum	87	20.7
	Çok güveniyorum	164	39.1
Organik ürünlere ne kadar güveniyorsun?	Az güveniyorum	125	29.8
	Kararsızım	94	22.4
	Güvenmiyorum	36	8.6

4. 12. Organik Ürün Seçiminde Dikkat Edilen Özelliklerin Önem Derecesine Göre Sınıflandırılması

Ankete katılanlara 5 farklı anket seçeneği sunulduğunda, organik ürünler daha güvenilir mi sorusuna kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı %55.5 olarak tespit edilmiş, %7.4'ü ise kesinlikle katılmıyorum demiştir (Çizelge 4.12).

Çizelge 4.12. Organik ürün seçiminde dikkat edilen özellikler-1

		Sayı	Oran, %
Organik ürünler daha güvenilir	Kesinlikle katılmıyorum	31	7.4
	Katılmıyorum	25	6.0
	Kararsızım	66	15.8
	Katılıyorum	64	15.3
	Kesinlikle katılıyorum	233	55.5
Organik tarım ürünleri doğayı korur	Kesinlikle katılmıyorum	18	4.3
	Katılmıyorum	21	5.0
	Kararsızım	33	7.9
	Katılıyorum	60	14.3
	Kesinlikle katılıyorum	287	68.5
Organik tarım ve hayvansal ürünlerin fiyatı yüksektir	Kesinlikle katılmıyorum	21	5.0
	Katılmıyorum	23	5.5
	Kararsızım	39	9.3
	Katılıyorum	69	16.5
	Kesinlikle katılıyorum	267	63.7
Organik hayvancılık canlı sağlığını korur	Kesinlikle katılmıyorum	25	6.0
	Katılmıyorum	8	1.9
	Kararsızım	20	4.8
	Katılıyorum	64	15.3
	Kesinlikle katılıyorum	302	72.0

Organik ürünler daha sağlıklıdır	Kesinlikle katılmıyorum	22	5.3
	Katılmıyorum	11	2.6
	Kararsızım	38	9.1
	Katılıyorum	62	14.8
	Kesinlikle katılıyorum	286	68.2
Organik ürünlerin temini kolaydır	Kesinlikle katılmıyorum	137	32.7
	Katılmıyorum	90	21.5
	Kararsızım	110	26.2
	Katılıyorum	35	8.4
	Kesinlikle katılıyorum	47	11.2

Organik ürünlerin fiyatlarının çok yüksek olduğu katılımcılar tarafından vurgulanan bu tez çalışmasında, organik ürünler doğayı daha çok korur ifadesi söz konusu olduğunda kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı çok yüksek çıkarken (%68.5); %4.3'lük kısmı kesinlikle katılmıyorum demiştir. Organik ürünlerin temini kolaydır sorusuna katılıyor ve kesinlikle katılıyorum diyenlerin oranı toplam %19.6 iken; kesinlikle katılmıyorum diyenler ise %32.7'lik oranı oluşturmuştur.

Köylerden alınan organik ürünler daha organiktir diyenler (Çizelge 4.13), çoğunluğu oluştururken (%34.8), organik ürün tüketimini destekliyorum diyenler, tüm katılımcıların %85.0'ını oluşturmuştur. Organik tarım ve hayvancılık yaygın diyenler, %22.4'lük bir kısmı kapsamıştır. Avcılar ve ark., (2023), alınan yumurtanın sağlıklı koşullarda üretildiğine inananların oranının yüksek olduğunu (%55.6) ifade ederken, yumurta tüketimine fiyatların etkisinin %70.4 ile evet etkili şeklinde bildirişte bulunulduğunu tespit etmiştir. Başlıkaya ve ark., (2023) ise organik ürünlerin pahalı, organik ürün temin etmede problem olduğunu, satış noktalarının yetersiz, organik ürünlerin alınacağı yerlerin bilinmediğini, ürün çeşidinin az olduğunu bildirmişlerdir.

Çizelge 4.13. Organik ürün seçiminde dikkat edilen özellikler-2

		Sayı	Oran, %
Köyden alınan ürünler organiktir	Kesinlikle katılmıyorum	35	8.4
	Katılmıyorum	55	13.1
	Kararsızım	110	26.3
	Katılıyorum	73	17.4
	Kesinlikle katılıyorum	146	34.8
Organik ürün tüketimini destekliyorum	Kesinlikle katılmıyorum	23	5.5
	Katılmıyorum	13	3.1
	Kararsızım	27	6.4
	Katılıyorum	57	13.6
	Kesinlikle katılıyorum	299	71.4
Organik tarım ve hayvancılık yaygındır	Kesinlikle katılmıyorum	115	27.5
	Katılmıyorum	102	24.3
	Kararsızım	108	25.8
	Katılıyorum	32	7.6
	Kesinlikle katılıyorum	62	14.8

Organik tarım ile ilgili yeterli bilgiye sahibim diyenler (Çizelge 4.14), %45.8'lik kısmı oluşturmuş; organik ürün tüketmenin sağlık açısından önemli olduğu, üretim koşulları hakkında ankete katılanların çoğunun bilgi sahibi olmadıkları görülmüştür.

Çizelge 4.14. Organik ürün seçiminde dikkat edilen özellikler-3

		Sayı	Oran, %
Organik tarım ile ilgili yeterli bilgiye sahibim	Kesinlikle katılmıyorum	36	8.6
	Katılmıyorum	59	14.1
	Kararsızım	132	31.5
	Katılıyorum	76	18.1
	Kesinlikle katılıyorum	116	27.7
Organik ürün tüketmeliyim	Kesinlikle katılmıyorum	24	5.7
	Katılmıyorum	10	2.4
	Kararsızım	34	8.1
	Katılıyorum	61	14.6
	Kesinlikle katılıyorum	290	69.2

Parametrik Olmayan İstatistik Testler

Cinsiyete göre ankete katılımcıların organik tarım hakkındaki görüşlerini değerlendirmek için Mann-Whitney U testi uygulanmıştır (Çizelge 4.15). Çizelge 4.15 incelendiğinde, organik hayvancılıkta en önemli unsur nedir değişkeni; sütün yağlı olup olmadığı anlaşılır mı değişkeni ve de hayvansal gıdaların üretim şekli tüketimi etkiler mi değişkeni ile cinsiyet arasında istatistiki bir farklılık tespit edilmiştir.

Çizelge 4.15. Cinsiyete göre parametrik olmayan istatistik testler

Değişkenler	Mann-Whitney U	Z	p
Organik hayvancılıkta en önemli unsur	18473	-2,524	0.012
Organik tüketime öncelik verilenler	20874,5	-0,265	0.791
Et tüketimi organik önceliği	20416	-0,649	0.516
Organik hayvansal ürünler tüketmek	20447	-1,200	0.230
Hangi et türü tüketiyorsunuz?	20176	-0,855	0.393
Organik et ihtiyacı nereden	19094	-1,821	0.069
Tüketme sıklığı	19773,5	-1,205	0.228
Organik tüketime öncelik verilen süt ürünleri	20772,5	-0,344	0.731
Organik süt ürün ihtiyacı nereden temin	20332	-0,736	0.462
Sütün yağlı olup olmadığı anlaşılır mı	19019,5	-2,159	0.031
Yumurta tüketiminin organik olmasında önceliğiniz	21086	-0,067	0.946
Süt ürünleri organik olmasında önceliğiniz	20631	-0,460	0.646
Yumurtanın organik olduğunu nereden anlarsın	21118,5	-0,040	0.968
Bal tüketiminin organik olmasında önceliğiniz	20874,5	-0,249	0.804
Hangi tür ballar alıyorsunuz	20703	-0,400	0.689
Kullandığınız balda en sık olan problem	21084,5	-0,084	0.933
Marketlerde en çok görülen organik ürünler	19570	-1,398	0.162
Gıdanın markasına dikkat etmek	19534	-1,560	0.119
Organik hayvansal gıdaları alma sıklığı	19580,5	-1,358	0.175
Hayvansal gıdaların üretim şekli tüketimi etkiler mi	19356	-3,142	0.002
Organik hayvansal ürünlerin Pazar durumu	20538	-0,571	0.568
Organik ürünlere ne kadar güveniyorsun	19432,5	-1,495	0.135
Organik ürünler daha güvenilir	19917	-1,128	0.259
Organik tarım hayvansal ürünlerin fiyatı yüksek	20829,5	-0,320	0.749
Organik tarım ürünleri doğayı korur	20785,5	-0,377	0.706
Organik hayvancılık canlı sağlığını korur	20215	-0,983	0.325
Organik ürünler daha sağlıklıdır	20692,5	-0,469	0.639
Organik ürünlerin temini kolaydır	20374,5	-0,670	0.503
Köyden alınan ürünler organiktir	20684,5	-0,408	0.683
Organik ürün tüketimini destekliyorum	19980,5	-1,215	0.224
Organik tarım hayvancılık yaygındır	20669	-0,418	0.676
Organik tarım ile ilgili yeterli bilgiye sahibim	19969,5	-1,011	0.312
Organik ürün tüketmeliyim	20343,5	-0,823	0.411
Üretim koşulları hakkında bilgi	19890,5	-1,215	0.224

Bu konuda yapılan bir araştırmada cinsiyet ile ankete katılanların "organik gıda satın alma tercihi" arasında istatistiki bir farklılık saptanmamıştır (Eti İçli ve ark., 2016). Sarıca ve ark., (2023) ise ankete katılanların organik gıdaları tüketmesi ile cinsiyet arasında istatistiki bir farklılığın olduğunu ifade etmiştir.

Kruskal-Wallis Testi Sonuçları

Yaş gruplarına göre organik tarım hakkındaki görüşlerini değerlendirmek için Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır (izelge 4.16).

Bu test sonucuna göre hangi et türü değerşkeni; organik et ihtiyacının nereden alınması ile ilgili değerşken; organik tüketime öncelik verilen süt ürünleri değerşkeni; organik ürün tüketimine öncelik veren birey sayısı değerşkeni; hayvansal gıdaların üretim sekli tüketimi etkiler mi? değerşkeni; organik ürünlere ne kadar güveniyorsun değerşkeni; organik ürünler daha güvenilir değerşkeni; organik tarım ve hayvansal ürünlerin fiyatı yüksek değerşkeni; organik tarım ürünleri doğayı korur değerşkeni; organik hayvancılık canlı sağlığını korur değerşkeni; organik ürünler daha sağlıklıdır değerşkeni; organik ürünlerin temini kolaydır değerşkeni; köyden alınan ürünler organiktir değerşkeni; organik tarım ile ilgili bilgiye sahibim değerşkeni ve organik ürün tüketmeliyim değerşkeni ile yaş grupları arasında istatistiki bir farklılık saptanmıştır.

Bu konuda yapılan bir araştırmada yaş ile ankete katılanların "organik gıda satın alma tercihi" arasında istatistiki bir farklılık saptanmamıştır (Eti İçli ve ark., 2016). Yapılan bir başka çalışmada (Can, 2023), yaş gruplarına göre organik süt tüketimini etkileyen faktörler araştırılmış olup; çalışmada sağlık, evre koşulları, tat, görünüş, kullanılabilirliğin istatistiki bir farklılık yarattığı, buna karşılık yaş gruplarına göre fiyat değerşkeninin istatistiki bir farklılık oluşturmadığı bildirilmiştir.

Çizelge 4.16. Yaşa göre Kruskal-Wallis testi sonuçları

Değişkenler	Kruskal-Wallis H	sd	p
Organik hayvansal ürünler tüketmek	6.497	5	0.261
Organik hayvancılıkta en önemli unsur	10.240	5	0.069
Organik tüketime öncelik verilenler	10.687	5	0.058
Et tüketimi organik önceliği	6.305	5	0.278
Hangi et türü	14.207	5	0.014
Organik et ihtiyacı nereden	30.810	5	0.000
Tüketme sıklığı	5.816	5	0.325
Süt ürünleri organik olmasında öncelik	7.567	5	0.182
Organik tüketime öncelik verilen süt ürünleri	28.702	5	0.000
Organik süt ürün ihtiyacı nereden temin	3.848	5	0.572
Sütün yağlı olup olmadığı anlaşılır mı?	4.607	5	0.466
Yumurta tüketiminin organik olmasında öncelik	1.385	5	0.926
Yumurtanın organik olduğu nereden anlarsın	1.536	5	0.909
Bal tüketiminin organik olmasında öncelik	8.424	5	0.134
Hangi tür ballar alıyorsunuz	8.760	5	0.119
Kullandığınız balda en sık olan problem	7.364	5	0.195
Organik ürün tüketimine öncelik veren birey sayısı	33.951	5	0.000
Marketlerde en çok görülen organik ürünler	6.854	5	0.232
Gıdanın markasına dikkat etmek	8.949	5	0.111
Organik hayvansal gıdaları alma sıklığı	6.277	5	0.280
Hayvansal gıdaların üretim şekli tüketimi etkiler mi?	21.536	5	0.001
Organik hayvansal ürünlerin Pazar durumu	10.091	5	0.073
Organik ürünlere ne kadar güveniyorsun	24.363	5	0.000
Organik ürünler daha güvenilir	28.123	5	0.000
Organik tarım hayvansal ürünlerin fiyatı yüksek	32.726	5	0.000
Organik tarım ürünleri doğayı korur	46.123	5	0.000
Organik hayvancılık canlı sağlığını korur	44.891	5	0.000
Organik ürünler daha sağlıklıdır	44.412	5	0.000
Organik ürünlerin temini kolaydır	13.093	5	0.023
Köyden alınan ürünler organiktir	25.743	5	0.000
Organik ürün tüketimini destekliyorum	42.807	5	0.000
Organik tarım hayvancılık yaygındır	4.614	5	0.465
Organik tarım ile ilgili yeterli bilgiye sahibim	28.467	5	0.000
Organik ürün tüketmeliyim	44.333	5	0.000
Üretim koşulları hakkında bilgi	5.705	5	0.336

Ki-kare Testi

Yaş gruplarına göre organik tarım hakkında görüşlerin analizi

Ki kare testi ile elde edilen sonuçlar Çizelge 4.17-Çizelge 4.33 arasındaki tüm çizelgelerde gösterilmiştir.

Çizelge 4.17. Organik hayvansal ürünler tüketiyor musunuz?

		Evet	Hayır	Toplam
20 yaşın altında	Gözlenen	20	5	25
	Beklenen	22.8	2.2	25.0
20-29 yaş arası	Gözlenen	125	15	140
	Beklenen	127.7	12.3	140.0
30-39 yaş arası	Gözlenen	92	5	97
	Beklenen	88.5	8.5	97.0
40-49 yaş arası	Gözlenen	61	5	66
	Beklenen	60.2	5.8	66.0
50-59 yaş arası	Gözlenen	58	5	63
	Beklenen	57.5	5.5	63.0
60 yaş ve üzeri	Gözlenen	28	2	30
	Beklenen	27.4	2.6	30.0

Ki-kare=6.512, sd=5, p=0.260>0.05. Organik hayvansal ürünleri tüketme hakkındaki görüşlerin yaşlara göre farklılığı istatistiki olarak önemsizdir. Yani organik hayvansal ürünleri tüketme hakkındaki görüşler ile kişilerin yaş grupları arasında ilişki yoktur.

Ki-kare=48.974, sd=15, p=0.00001<0.001. Organik olarak tüketimine öncelik verilen hayvansal ürünlerin yaşlara göre farklılığı istatistiki olarak önemlidir. Yani organik olarak tüketimine öncelik verilen hayvansal ürünler ile kişilerin yaş grupları arasında önemli ilişki vardır (Çizelge 4.18.).

Çizelge 4.18. Organik olarak tüketimine öncelik verdiğiniz hayvansal ürünler hangisidir?

		Et ve ürünleri	Süt ve ürünleri	Yumurta	Bal	Toplam
20 yaşın altında	Gözlenen	10	6	3	6	25
	Beklenen	13.2	8.8	2.2	0.8	25.0
20-29 yaş arası	Gözlenen	66	56	13	5	140
	Beklenen	73.8	49.5	12.3	4.3	140.0
30-39 yaş arası	Gözlenen	55	31	10	1	97
	Beklenen	51.1	34.3	8.5	3.0	97.0
40-49 yaş arası	Gözlenen	36	24	5	1	66
	Beklenen	34.8	23.4	4.8	2.0	66.0
50-59 yaş arası	Gözlenen	38	23	2	0	63
	Beklenen	33.2	21.3	5.5	1.9	63.0
60 yaş ve üzeri	Gözlenen	17	9	4	0	30
	Beklenen	15.8	10.5	2.6	0.9	30.0

Çizelge 4.19. Hangi et türünü organik olarak tercih edersiniz?

		Sığır	Koyun	Keçi	Tavuk	Balık	Tercih etmiyorum	Toplam
20 yaşın altında	Gözlenen	4	8	6	6	1	0	25
	Beklenen	10.9	4.9	5.3	2.4	1.2	0.3	25.0
20-29 yaş arası	Gözlenen	55	24	31	16	12	2	140
	Beklenen	60.9	27.6	29.6	13.6	6.7	1.7	140.0
30-39 yaş arası	Gözlenen	47	21	19	6	4	0	97
	Beklenen	42.2	19.1	20.5	9.4	4.6	1.2	97.0
40-49 yaş arası	Gözlenen	36	7	13	8	2	0	66
	Beklenen	28.7	13.0	14.0	6.4	3.1	0.8	66.0
50-59 yaş arası	Gözlenen	26	16	13	4	1	3	63
	Beklenen	26.4	12.4	13.3	5.1	3.0	0.7	63.0
60 yaş ve üzeri	Gözlenen	15	7	7	1	0	0	30
	Beklenen	13.0	5.9	6.3	2.9	1.4	0.4	30.0

Ki-kare=40.967, sd=25, p=0.023<0.05. İlişki önemlidir. Hangi et türünü organik olarak tercih edersiniz? hakkındaki görüşler ile kişilerin yaş grupları arasında ilişki bulunmaktadır.

Çizelge 4.20. Organik et ve ürünlerini tüketme sıklığınız?

		Her gün	Her hafta	Her ay	Ara sıra	Hiç tüketmiyorum	Toplam
20 yaşın altında	Gözlenen	6	4	7	8	0	25
	Beklenen	1.5	7.2	5.2	10.3	0.7	25.0
20-29 yaş arası	Gözlenen	6	46	26	57	5	140
	Beklenen	8.3	40.6	29.3	57.9	4.0	140.0
30-39 yaş arası	Gözlenen	5	27	28	37	0	97
	Beklenen	5.8	28.1	20.3	39.1	2.8	97.0
40-49 yaş arası	Gözlenen	1	24	11	29	1	66
	Beklenen	3.9	19.1	13.8	27.3	1.9	66.0
50-59 yaş arası	Gözlenen	5	14	13	27	4	63
	Beklenen	3.7	17.3	13.2	26.0	1.8	63.0
60 yaş ve üzeri	Gözlenen	2	7	3	16	2	30
	Beklenen	1.8	8.7	6.3	12.4	0.9	30.0

Ki-kare=38.427, sd=20, $p=0.008<0.01$. İlişki önemlidir. Yani organik et ve ürünlerini tüketme sıklığınız? hakkındaki görüşler ile kişilerin yaş grupları arasında ilişki bulunmaktadır.

Çizelge 4.21’de Ki-kare=45, sd=20, $p=0.0011<0.001$. İlişki önemlidir. Yani organik olarak tüketimine öncelik verdiğiniz süt ve ürünleri nelerdir? hakkındaki görüşler ile kişilerin yaş grupları arasında ilişki bulunmaktadır. Bu konuda yapılan bir çalışmada (Can, 2023), süt ve süt ürünlerinin yaş grupları arasında farklı şekilde değerlendirildiğini ifade etmiş; ilkökul çağında en çok kullanılan ürünlerin %89.28 ile tereyağı, %85.71 ile yağlı süt, %75 peynir, %71.42 ile yoğurt iken; ortaokul ve liselilerde en çok tüketilen tereyağı olmuş (%57.98); üniversite çağındakilerde en çok tüketilenler %57.23 ile yoğurt, %51.57 yağ ve %47.29 peynir olduğunu açıklamıştır.

Çizelge 4.21. Organik olarak tüketimine öncelik verdiğiniz süt ve ürünleri nelerdir?

		Peynir	Süt	Kaymak	Tereyağı	Yoğurt	Toplam
20 yaşın altında	Gözlenen	3	11	2	6	3	25
	Beklenen	8.8	10.7	1.1	1.7	2.6	25.0
20-29 yaş arası	Gözlenen	40	57	7	13	23	140
	Beklenen	49.2	60.2	6.3	9.6	14.6	140.0
30-39 yaş arası	Gözlenen	47	37	3	4	6	97
	Beklenen	33.1	40.7	4.4	6.7	10.1	97.0
40-49 yaş arası	Gözlenen	28	30	1	3	4	66
	Beklenen	23.2	28.4	3.0	4.5	6.9	66.0
50-59 yaş arası	Gözlenen	25	27	4	2	5	63
	Beklenen	22.1	27.1	2.8	4.3	6.6	63.0
60 yaş ve üzeri	Gözlenen	5	19	2	1	3	30
	Beklenen	10.5	12.9	1.4	2.1	3.1	30.0

Çizelge 4.22. Organik süt ve ürünlerinin ihtiyacını nereden temin ediyorsunuz?

		Market	Köy	Çiftlik	Tanıdıklardan	Yerel Pazarlardan	Toplam
20 yaşın altında	Gözlenen	8	4	4	8	1	25
	Beklenen	3.1	12.5	1.3	5.9	2.3	25.0
20-29 yaş arası	Gözlenen	25	60	8	36	11	140
	Beklenen	17.3	69.8	7.3	32.9	12.6	140.0
30-39 yaş arası	Gözlenen	6	61	1	23	6	97
	Beklenen	12.0	48.4	5.1	22.8	8.8	97.0
40-49 yaş arası	Gözlenen	9	33	1	13	10	66
	Beklenen	7.2	32.9	2.4	15.5	6.0	66.0
50-59 yaş arası	Gözlenen	4	36	5	14	4	63
	Beklenen	7.8	31.4	3.3	14.8	5.7	63.0
60 yaş ve üzeri	Gözlenen	0	16	3	5	6	30
	Beklenen	3.7	15.0	1.6	7.1	2.7	30.0

Ki-kare=54.981, sd=20, p=0.00004<0.001. İlişki önemlidir. Yani organik süt ve ürünlerinin ihtiyacını nereden temin ediyorsunuz? hakkındaki görüşler ile kişilerin yaş grupları arasında ilişki bulunmaktadır.

Çizelge 4.23. Neden organik yumurta tüketiyorsunuz?

		Güven ilir olması	Lezzetli olması	Sağlıklı olması	Taze olması	Tercih etmiyorum	Toplam
20 yaşın altında	Gözlenen	5	3	8	9	0	25
	Beklenen	3.8	4.0	8.9	7.4	0.9	25.0
20-29 yaş arası	Gözlenen	29	18	44	44	5	140
	Beklenen	21.3	22.6	49.9	41.2	5.0	140.0
30-39 yaş arası	Gözlenen	13	16	40	27	1	97
	Beklenen	14.7	15.7	34.6	28.6	3.5	97.0
40-49 yaş arası	Gözlenen	5	10	30	20	1	66
	Beklenen	10.0	10.7	23.5	19.4	2.4	66.0
50-59 yaş arası	Gözlenen	8	12	21	16	6	63
	Beklenen	8.6	10.2	21.4	18.6	2.2	63.0
60 yaş ve üzeri	Gözlenen	4	9	7	8	2	30
	Beklenen	4.6	4.8	10,7	8.8	1.1	30.0

Ki-kare=27.768, sd=20, p=0.115>0.05. İlişki önemsizdir.

Çizelge 4.24’de Ki-kare=39.260, sd=20, p=0.006<0.001’dir. İlişki önemlidir. Yani bal tüketiminin organik olmasındaki önceliğiniz nedir? hakkındaki görüşler ile kişilerin yaş grupları arasında ilişki bulunmaktadır.

Çizelge 4.24. Neden organik bal?

		Güvenilir olması	Lezzetli olması	Sağlıklı olması	Taze olması	Tercih etmiyorum	Toplam
20 yaşın altında	Gözlenen	4	7	7	5	2	25
	Beklenen	5,9	4.1	9.9	3.5	1.6	25.0
20-29 yaş arası	Gözlenen	43	23	46	15	13	140
	Beklenen	33.3	22.9	55.2	19.6	9.0	140.0
30-39 yaş arası	Gözlenen	25	10	46	16	0	97
	Beklenen	23.0	15.9	38.2	13.6	6.2	97.0
40-49 yaş arası	Gözlenen	12	13	32	8	1	66
	Beklenen	14.7	10.8	26.0	8.2	4.2	66.0
50-59 yaş arası	Gözlenen	8	12	22	13	8	63
	Beklenen	15.0	10.3	24.8	8.8	4.0	63.0
60 yaş ve üzeri	Gözlenen	8	4	13	2	3	30
	Beklenen	7.1	4.9	11.8	4.2	1.9	30.0

Çizelge 4.25. Kullandığınız ballarda en sık karşılaştığınız problem nedir?

		Balın tadının ekşimesi	Balın kristalize olması (şekerlenmesi)	Balın renginin değişmesi	Toplam
20 yaşın altında	Gözlenen	4	19	2	25
	Beklenen	2.5	17.9	4.6	25.0
20-29 yaş arası	Gözlenen	13	107	20	140
	Beklenen	14.0	100.4	25.6	140.0
30-39 yaş arası	Gözlenen	5	71	21	97
	Beklenen	9.7	69.6	17.7	97.0
40-49 yaş arası	Gözlenen	8	37	19	66
	Beklenen	6.6	47.3	12.1	66.0
50-59 yaş arası	Gözlenen	5	49	9	63
	Beklenen	6.3	45.2	11.5	63.0
60 yaş ve üzeri	Gözlenen	6	18	6	30
	Beklenen	3.0	21.5	5.5	30.0

Ki-kare=18.521, sd=10, p=0.047<0.05. İlişki önemlidir. Yani kullandığınız ballarda en sık karşılaştığınız problem nedir? hakkındaki görüşler ile kişilerin yaş grupları arasında ilişki bulunmaktadır.

Çizelge 4.26. Organik olarak tükettiğiniz hayvansal gıdalarda gıdanın markasına dikkat eder misiniz?

		Evet	Hayır	Kısmen	Toplam
20 yaşın altında	Gözlenen	11	3	11	25
	Beklenen	15.6	2.2	7.2	25.0
20-29 yaş arası	Gözlenen	81	15	44	140
	Beklenen	87.1	12.3	40.6	140.0
30-39 yaş arası	Gözlenen	62	7	28	97
	Beklenen	60.4	8.5	28.1	97.0
40-49 yaş arası	Gözlenen	47	4	15	66
	Beklenen	41.1	4.8	18.1	66.0
50-59 yaş arası	Gözlenen	39	4	20	63
	Beklenen	39.2	5.5	18.3	63.0
60 yaş ve üzeri	Gözlenen	22	4	4	30
	Beklenen	18.7	2.6	8.7	30.0

Ki-kare=11.936, sd=10, p=0.289>0.05. İlişki önemsizdir.

Çizelge 4.27. Organik ürünler daha güvenilir mi?

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Toplam
20 yaşın altında	Gözlenen	5	3	8	3	6	25
	Beklenen	1.9	1.5	3.9	3.8	13.8	25.0
20-29 yaş arası	Gözlenen	20	10	21	20	69	140
	Beklenen	10.6	8.6	21.9	21.3	77.5	140.0
30-39 yaş arası	Gözlenen	4	6	15	16	56	97
	Beklenen	7.4	6.0	15.2	14.7	53.7	97.0
40-49 yaş arası	Gözlenen	0	2	12	8	44	66
	Beklenen	5.0	4.1	10.3	10.0	36.5	66.0
50-59 yaş arası	Gözlenen	3	4	7	13	36	63
	Beklenen	3.8	3.9	8.9	9.6	34.9	63.0
60 yaş ve üzeri	Gözlenen	0	1	3	4	22	30
	Beklenen	2.3	1.9	4.7	4.6	16.6	30.0

Ki-kare=42.687, sd=20, $p=0.002<0.01$. İlişki önemlidir. Yani organik ürünler daha güvenilir ile ilgili görüşler ile kişilerin yaş grupları arasında ilişki bulunmaktadır.

Çizelge 4.28. Organik tarım ürünleri doğayı korur

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Toplam
20 yaşın altında	Gözlenen	4	5	6	4	6	25
	Beklenen	1.1	1.3	2.0	3.6	17.0	25.0
20-29 yaş arası	Gözlenen	9	7	15	25	84	140
	Beklenen	6.3	7.3	11.0	20.0	95.4	140.0
30-39 yaş arası	Gözlenen	3	2	6	6	80	97
	Beklenen	4.4	5.1	7.6	13.8	66.1	97.0
40-49 yaş arası	Gözlenen	0	5	3	6	52	66
	Beklenen	3.0	3.4	5.2	9.4	45.0	66.0
50-59 yaş arası	Gözlenen	2	3	3	14	41	63
	Beklenen	1.8	3.3	3.9	9.0	42.9	63.0
60 yaş ve üzeri	Gözlenen	1	0	0	5	24	30
	Beklenen	1.4	1.6	2.4	4.3	20.5	30.0

Ki-kare=64.135, sd=20, $p=0.000002<0.001$. İlişki önemlidir. Yani organik tarım ürünleri doğayı korur ile ilgili görüşler ile kişilerin yaş grupları arasında ilişki bulunmaktadır.

Çizelge 4.29. Organik hayvancılık canlı sağlığını korur

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Toplam
20 yaşın altında	Gözlenen	5	2	8	3	7	25
	Beklenen	1.5	0.5	1.2	3.8	17.9	25.0
20-29 yaş arası	Gözlenen	12	2	5	28	93	140
	Beklenen	8.3	3.0	7.0	21.3	100.4	140.0
30-39 yaş arası	Gözlenen	3	1	1	9	83	97
	Beklenen	5.8	2.1	4.8	14.7	69.6	97.0
40-49 yaş arası	Gözlenen	2	0	7	5	52	66
	Beklenen	2.9	1.4	3.3	9.0	47.3	66.0
50-59 yaş arası	Gözlenen	2	4	0	15	42	63
	Beklenen	3.7	1.3	3.1	9.6	45.2	63.0
60 yaş ve üzeri	Gözlenen	1	0	0	4	25	30
	Beklenen	1.8	0.6	1.5	4.6	21.5	30.0

Ki-kare=95.791, sd=20, p=0.000000000007<0.001. İlişki önemlidir. Yani organik hayvancılık canlı sağlığını korur ile ilgili görüşler ile kişilerin yaş grupları arasında ilişki bulunmaktadır.

Çizelge 4.30. Organik ürünler daha sağlıklıdır

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Toplam
20 yaşın altında	Gözlenen	4	3	9	3	6	25
	Beklenen	1.4	0.7	2.3	3.7	17.0	25.0
20-29 yaş arası	Gözlenen	13	4	14	23	86	140
	Beklenen	7.6	4.0	12.6	20.6	95.1	140.0
30-39 yaş arası	Gözlenen	3	1	6	11	76	97
	Beklenen	5.3	2.8	8.8	14.3	65.9	97.0
40-49 yaş arası	Gözlenen	0	0	4	8	54	66
	Beklenen	2.6	1.9	5.0	9.7	44.8	66.0
50-59 yaş arası	Gözlenen	2	4	1	15	41	63
	Beklenen	3.4	1.8	5.7	9.3	42.8	63.0
60 yaş ve üzeri	Gözlenen	1	0	4	2	23	30
	Beklenen	1.6	0.9	2.7	4.4	20.4	30.0

Ki-kare=72.605, sd=20, p=0.00000007<0.001. İlişki önemlidir.

Çizelge 4.31. Organik ürün tüketimini destekliyorum

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Toplam
20 yaşın altında	Gözlenen	6	1	5	5	8	25
	Beklenen	1.4	0.8	1.6	3.4	17.8	25.0
20-29 yaş arası	Gözlenen	12	6	12	24	86	140
	Beklenen	8.0	4.7	9.0	19.0	99.4	140.0
30-39 yaş arası	Gözlenen	3	1	5	7	81	97
	Beklenen	5.5	3.2	6.2	13.1	68.9	97.0
40-49 yaş arası	Gözlenen	1	3	2	6	54	66
	Beklenen	2.8	2.2	3.2	8.9	46.9	66.0
50-59 yaş arası	Gözlenen	1	3	3	12	44	63
	Beklenen	3.6	2.1	4.0	8.5	44.7	63.0
60 yaş ve üzeri	Gözlenen	1	0	0	3	26	30
	Beklenen	1.7	1.0	1.9	4.1	21.3	30,0

Ki-kare=56.587, sd=20, p=0.000024<0.001. İlişki önemlidir.

Çizelge 4.32. Organik tarım ve hayvancılık oldukça yaygındır

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Toplam
20 yaşın altında	Gözlenen	6	3	9	3	4	25
	Beklenen	6.8	6.1	6.4	2.0	3.7	25.0
20-29 yaş arası	Gözlenen	30	38	43	15	14	140
	Beklenen	38.2	33.9	35.9	11.0	21.0	140.0
30-39 yaş arası	Gözlenen	32	24	17	7	17	97
	Beklenen	26.5	23.5	24.9	7.6	14.5	97.0
40-49 yaş arası	Gözlenen	22	15	18	3	8	66
	Beklenen	18.0	16.0	16.9	5.2	9.9	66.0
50-59 yaş arası	Gözlenen	18	16	13	4	12	63
	Beklenen	17.2	15.3	15.2	3.9	9.4	63.0
60 yaş ve üzeri	Gözlenen	7	6	8	1	8	30
	Beklenen	8.2	7.3	7.7	2.4	4.5	30.0

Ki-kare=22.603, sd=20, p=0.309>0.05. İlişki önemsizdir.

Çizelge 4.33. Organik ürün tüketmeliyim

		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Toplam
20 yaşın altında	Gözlenen	5	5	4	4	7	25
	Beklenen	1.5	0.7	2.0	3.6	17.2	25.0
20-29 yaş arası	Gözlenen	11	1	19	27	82	140
	Beklenen	8.3	3.7	11.3	20.3	96.4	140.0
30-39 yaş arası	Gözlenen	4	1	7	10	75	97
	Beklenen	5.8	2.5	7.8	14.1	66.8	97.0
40-49 yaş arası	Gözlenen	1	1	2	8	54	66
	Beklenen	3.9	1.7	5.3	9.6	45.5	66.0
50-59 yaş arası	Gözlenen	2	3	1	10	47	63
	Beklenen	3.7	1.6	5.1	9.1	43.4	63.0
60 yaş ve üzeri	Gözlenen	2	0	1	2	25	30
	Beklenen	1.8	0.8	2.4	4.3	20.7	30.0

Ki-kare=77.277, sd=20, p=0.00000001<0.001. İlişki önemlidir.

5.SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Son yıllarda gerek Covid salgının ortaya çıkması, gerekse de 11 ili etkileyen depremin meydana gelmesi ve doğurduğu sonuçlar, sağlık konusuna daha çok önem verilmesini gerektirmiştir. Organik tarım, insan sağlığına zararlı kimyasal maddelerin kullanılmasını yasaklayan, doğa, çevre dostu bir yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu çalışma organik üretim ve ürünlerin hayvansal açıdan değerlendirilmesini tespit etmek amacıyla yapılan bir çalışma olup; bu çalışma ile:

- 1.Ankete katılanların büyük bir çoğunluğunun organik tarım ve organik hayvancılık konusundan daha önce haberdar oldukları,
2. Hayvansal gıdaların üretim şeklinin tüketimi etkilediği,
- 3.Tüketilen organik hayvansal gıdaların üretim koşulları hakkında bilginin az olduğu,
- 4.Organik tarımın desteklenmesi gerektiği,
- 5.Organik tarım ile ilgili bilgilerin çoğunun internet, televizyon, sosyal ağlar gibi iletişim ağlarından sağlandığı,
- 6.Organik hayvancılığın doğru ve bilinçli bir üretim metodu olduğu,
- 7.Sağlık ve beslenmenin organik hayvancılıktaki en önemli 2 unsur olduğu,
- 8.Organik et ihtiyacının çoğunun köy ve kasaplardan elde edildiği,
- 9.Et ve ürünleri ile süt ve ürünlerine öncelik verildiği,
- 10.Organik et tüketimindeki önceliğin sağlıklı olması ve güvenilir olması olduğu,
- 11.Organik et ve ürünlerini tüketme sıklığının devamlı olmayıp ara sıra olduğu,
12. Organik süt ve ürünlerinin tüketimindeki önceliğin sağlıklı olması, güvenilir ve taze olması olduğu,
- 13.Organik süt ürünleri içinde süt ve peynirin ilk 2 sırayı teşkil ettiği,
14. Organik yumurta tüketimindeki önceliğin sağlıklı olması ve taze olması olduğu,
15. Organik bal tüketimindeki önceliğin sağlıklı olması ve güvenilir olması olduğu,
- 16.Marketlerde en çok görülen organik ürünlerin süt ve ürünleri, yumurta ve et ve ürünleri olduğu,
- 17.Alınan organik gıdanın markasına dikkat edildiği,
- 18.Organik hayvansal gıdaların fiyatlarının yüksek olmasının, organik ürün alınmasını azalttığı,

19. Organik hayvansal ürünlerin pazar durumunun yetersiz olduğu, her yerde bulunmadığı,
20. Organik ürünlere güven konusunda kişilerin kafasının karışık olduğu,
21. Organik ürünlerin daha güvenilir olduğu,
22. Organik ürünlerin daha sağlıklı olduğu,
23. Köyden alınan ürünlerin organik olabileceği,
24. Organik ürün tüketiminin desteklendiği,
25. Cinsiyet ile organik hayvancılıkta en önemli unsur nedir değişkeni; sütün yağlı olup olmadığı anlaşılır mı değişkeni ve de hayvansal gıdaların üretim şekli tüketimi etkiler mi değişkeni arasında istatistiki bir farklılık olduğu,
26. Yaş grupları ile hangi et türü değişkeni; organik et ihtiyacının nereden alınması ile ilgili değişken; organik tüketime öncelik verilen süt ürünleri değişkeni; organik ürün tüketimine öncelik veren birey sayısı değişkeni; hayvansal gıdaların üretim şekli tüketimi etkiler mi? değişkeni; organik ürünlere ne kadar güveniyorsun değişkeni; organik ürünler daha güvenilir değişkeni; organik tarım hayvansal ürünlerin fiyatı yüksek değişkeni arasında istatistiki bir farklılığın olduğu,
27. Yaş grupları ile organik tarım ürünleri doğayı korur değişkeni; organik hayvancılık canlı sağlığını korur değişkeni; organik ürünler daha sağlıklıdır değişkeni; organik ürünlerin temini kolaydır değişkeni; köyden alınan ürünler organiktir değişkeni; organik tarım ile ilgili bilgiye sahibim değişkeni ve organik ürün tüketmeliyim değişkeni arasında istatistiki bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Bu çalışma bundan sonra yapılacak olan çalışmalara ışık tutacaktır. Tez çalışmamızda organik tarım ve hayvancılık konusunda bireylerin bilgi sahibi oldukları, organik tarım ve hayvancılığa gerekli önem ve değerin verilmesi hususunda çalışmaların artırılmasının gerekli olduğu, tüketilen organik hayvansal gıdaların üretim koşulları hakkında gerekli bilgilendirme eğitimlerinin tüketicilere sunulmasının gerekliliği, organik tarım ve hayvancılıkta en önemli unsurun sağlık ve beslenme olduğu, köylerden elde edilen ürünlerin tüketiciler tarafından genellikle organik olarak nitelendirildiği, bunun en büyük nedeninin ise organik tarımın güncel bir konu olmasının yanı sıra tarımsal bilgi konusunda tüketicilerin doğru ve kesin kaynaklar yerine kulaktan duyma farklı kitle iletişim araçları, arkadaşlar ve çevreden bilgi edinilmesinin organik tarımın yanlış veya eksik anlaşılması gibi sorunlara yol açması

olduğu görölmüştür. Ayrıca organik tarım ve hayvancılığın gelişimi ve desteklenmesinde en büyük sorunlardan birisinin organik tarım ve hayvancılık ürünlerinin pazar durumunun kısıtlı olması, her yerde organik hayvansal ürünlerin bulunamaması olduğu, bu durumun ise organik hayvansal ürünlere ulaşımı zorlaştırdığı saptanmıştır.

KAYNAKÇA

- Abdelhedi, I.T., Zouari, S.Z., Agriculture and food security in North Africa: A theoretical and empirical approach. *Journal of the Knowledge Economy*, 11, 193-210, 2020.
- Acıbuca, V., Eren, A., Budak, D.B., Organik tarımda üreticilerin karşılaştıkları sorunlar (Mardin İli Örneği). *Bahri Dağdaş Bitkisel Araştırma Dergisi*, 7(2), 39-46, 2018.
- Ahmed, E.S., Khalaf, R.A., Organic food and its health benefits for humans and how it differs from regular food. *International Journal of Medical Science and Dental Health*, 10(02), 27-33, 2024.
- Ak, İ., Apolyont doğal tarım ve hayvancılık projesi. I. Uluslararası Organik Hayvansal Üretim ve Gıda Güvenliği Kongresi, 28, 144, 2004.
- Akbulut, Ö., Yıldız, N., Orhan, H., İstatistik analizlerde temel formüller ve çizelgeler. *Aktif Yayınevi*, 8-9, 2015.
- Akgül, E., Barın, S., Kılıç, G.B., Şen, D.B., Gıda Mühendisliği Bölümü öğrencilerinin organik gıda tüketim tercihleri ve algıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 11(Ek (Suppl.) 1), 324-328, 2020.
- Alkan, S., Derebaşı, S., Ordu ilinde yumurta tüketim bilincinin belirlenmesi. *Akademik Ziraat Dergisi*, 7(2), 237-244, 2018.
- Alkan, S., Berber, Ö., Bursa ilindeki tüketicilerin yumurta tüketim bilincinin belirlenmesi. *Akademik Ziraat Dergisi*, 11(2), 413-420, 2022.

Amudha, M.K., Thaiyalnayaki, M., Consumer involvement and purchase pattern of organic food products in Chennai City. Educational Administration: Theory and Practice, 30(5), 687-694, 2024.

Antczak, E., Analyzing spatiotemporal development of organic farming in Poland. Sustainability, 13(18), 10399, 2021.

Avcılar, Ö.V., Karataş, F.Y., Yılmaz, N.E., Üniversite öğrencilerinde yumurta tüketim durumu ve tercihlerinin belirlenmesi. Veteriner Hekimler Derneği Dergisi, 94(1), 26-35, 2023.

Ayaşan, T., Yılmaz, H., İnci, H., Özcan, B.D., Çuğ, Z., Gıda Teknolojisi Bölümü öğrencilerinin organik ürün tüketim alışkanlığına dair görüşleri. Tarım, Gıda, Çevre ve Hayvancılık Bilimleri Dergisi, 1(1), 1-13, 2020.

Ayaşan, T., Gürsoy, E., Çetin, M., Karadaş, K., Çelik, Ş., Ayaşan, Ş., Organik bitkisel ve hayvansal üretim, ürün, bilgi ve tüketim alışkanlıkları. Iğdır Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 12(4), 2558-2567, 2022.

Azak, Ş., İzmir ilinde alternatif üretim yöntemleri ile üretilmiş tarım ürünlerine yönelik tüketici davranışlarının analizi: Domates ve yumurta örneği. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Tarım Ekonomisi Anabilim Dalı, Doktora Tezi, İzmir. 142 sayfa, 2018.

Bahşi, N., Akça, A., Tüketicilerin organik tarım ürünlerine bakış açılarının belirlenmesi üzerine bir araştırma: Osmaniye ve Şanlıurfa İlleri örneği. KSÜ Tarım ve Doğa Dergisi, 22(1), 26-34, 2019.

Bardakcı, B., Organik yumurta ve tavuk eti tüketimini etkileyen faktörler: Bursa ili örneği. Uludağ Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi, Bursa, 2021.

Başlıkaya, F., Adanacıoğlu, H., Artukoğlu, M., Tüketicilerin organik gıda satın alımına yönelik tutumları: İzmir’den bir örnek olay. *Balkan & Near Eastern Journal of Social Sciences*, 9(3), 1-6, 2023.

Bulanıklı, M., Ayaşan, T., Karadaş, K., Çelik, ř., Ziraat mühendislerinin organik tarım işletmeciliğine bakış açısı. *Kadirli Uygulamalı Bilimler Fakóltesi Dergisi*, 1(1), 1-12, 2021.

Can, B.A., Turkish consumers’ perceptions of organic milk and the factors affecting consumption: The case of Kocaeli, Türkiye. *Sustainability*, 15, 10044, 2023.

Cintra, R.M.G., Malheiros, J.M., Ferraz, A.P.R., Chardulo, L., A review of nutritional characteristics of organic animal foods: Eggs, milk, and meat. *Nutrition and Food Technology*, 4(1), 1-7, 2018.

Çam, O., Karakaya, E., Siirt il merkezindeki tüketicilerin organik ürün tüketim tercihleri ve tercihlerini etkileyen faktörlerin belirlenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Ziraat Fakóltesi Dergisi*, 15(2), 33-41, 2018.

Çelikyürek, H., Karakuş, K., Dünya’da ve Türkiye’de organik hayvancılığa genel bir bakış. *Journal of The Institute of Science and Technology*, 8(2), 299-306, 2018.

Doğan, N., Kızıloğlu, S., Organik ve konvansiyonel süt üretimi yaygınlaştırılmasının karşılaştırılmalı irdelenmesi: Gümüşhane ili örneği. XI. Ulusal Tarım Ekonomisi Kongresi, 4-5, 2014.

Doğan, N., Kızıloğlu, S., Konvansiyonel süt üreticilerinin organik süt üretimine bakışı: Gümüşhane ili örneği. *Türk Tarım ve Doğa Bilimleri Dergisi*, 2(3), 276-282, 2015.

- Eleroğlu, H., Effect of regional development levels on organic products consumption. Turkish Journal of Agriculture -Food Science and Technology, 7(11), 1954-1959, 2019.
- Erbaşlar, G., Uludağ Üniversitesi öğrencilerinin organik ürünler konusunda tüketici bilincinin ölçülmesi. Türkiye II. Organik Hayvancılık Kongresi, 24-26 Ekim 2013, Bursa, s: 1-12, 2013.
- Ertürk, Y.E., Yılmaz, O., Türkiye’de organik arıcılık. ÇOMU Ziraat Fakültesi Dergisi, 1(1), 35-42, 2013.
- Eryılmaz, G.A., Demiryürek, K., Emir, M., Avrupa Birliği ve Türkiye’de organik tarım ve gıda ürünlerine karşı tüketici davranışları. Anadolu Tarım Bilimleri Dergisi, 30(2), 199-206, 2015.
- Estevinho, L.M., Feás, X., Seijas, J.A., Vázquez-Tato, M.P., Organic honey from Trás-Os-Montes region (Portugal): Chemical, palynological, microbiological and bioactive compounds characterization. Food and Chemical Toxicology, 50(2), 258-264, 2012.
- Eti İçli, G., Anıl, N.K., Kılıç, B., Tüketicilerin organik gıda satın alma tercihlerini etkileyen faktörler. Kırklareli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 5(2), 93-108, 2016.
- Gomes, T., Feás, X., Iglesias, A., Estevinho, L.M., Study of organic honey from the northeast of Portugal. Molecules, 16(7), 5374-5386, 2011.
- Grodkowski, G., Gołębiewski, M., Slósarz, J., Grodkowska, K., Kostusiak, P., Sakowski, T., Puppel, K., Organic milk production and dairy farming constraints and prospects under the laws of the European Union. Animals, 13(9), 1457, 2023.

Güler, Ü.A., Küçük, M., Gök, G., Determining the ecological footprints of environmental engineering students: The case study of Sivas Cumhuriyet University. Academic Research Journal of Technical Vocational Schools, 5(1), 9-17, 2022.

Güney, O.İ., Giraldo, L., Consumers' attitudes and willingness to pay for organic eggs. A discrete choice experiment study in Turkey. British Food Journal, 122(2), 678-692, 2019.

Güney, O.İ., Sangün, L., Tüketicilerin sosyo-demografik özelliklerinin yumurta çeşit tercihleri üzerindeki etkisinin belirlenmesi: Türkiye üzerine bir pilot çalışma. Journal of Advances in VetBio Science and Techniques, 4(3), 80-89, 2019.

Güngör, M., Organik ürünlere yönelik tüketici ilgilenimi ile satın alma nedenleri arasındaki ilişkinin incelenmesi üzerine bir pilot araştırma. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Pazarlama Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, s:137, İstanbul, 2019.

Hanoğlu, H., Organik tarım mevzuatına göre Türkiye'de büyükbaş ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliği. Tarım Ekonomisi Dergisi, 19(1,2), 27-34, 2013.

İnci, H., Karakaya, E., Şengül, A.Y., Organik ürün tüketimini etkileyen faktörler (Diyarbakır İli Örneği). Tarım ve Doğa Dergisi, 20(2), 137, 2017.

Kadirhanoğulları, İ.H., Kadirhanoğulları, M.K., Kara, M.K., Kumlay, A., Iğdır İlinde organik gıda bilgi düzeyinin belirlenmesi. KSÜ Tarım ve Doğa Dergisi, 25(4), 882-889, 2022.

Katt, F., Meixner, O., A systematic review of drivers influencing consumer willingness to pay for organic food. Trends in Food Science & Technology, 100, 374-388, 2020.

- Kociszewski, K., Szubska-Włodarczyk, N., The level of organic farming productivity in selected EU countries. *Economics and Environment*, 86(3), 417-435, 2023.
- Kogo, B.K., Kumar, L., Koech, R., Climate change and variability in Kenya: A review of impacts on agriculture and food security environment. *Development and Sustainability*, 23, 23-43, 2020.
- Kouřimská, L., Legarová, V., Panovská, Z., Pánek, J., Quality of cows' milk from organic and conventional farming. *Czech Journal of Food Science*, 32, 398-405, 2014.
- Lehmann, E.L., *Nonparametrics: Statistical Methods Based on Ranks*. New York, Springer, 2006.
- Linehan, K., Patangia, D.V., Ross, R.P., Stanton, C., Production, composition and nutritional properties of organic milk: A critical review. *Foods*, 13(4), 550, 2024.
- Lopez-Ridaura, S., Barba-Escoto, L., Reyna, C., Hellin, J., Gerard, B., Van Wijk, M., Food security and agriculture in the Western Highland of Gua-Temala. *Food Security*, 11, 817-833, 2019.
- Manuelian, C.L., Vigolo, V., Burbi, S., Righi, F., Simoni, M., De Marchi, M., Detailed comparison between organic and conventional milk from Holstein-Friesian dairy herds in Italy. *Journal of Dairy Science*, 105(7), 5561-5572, 2022.
- Merdan, K., Kaya V., Türkiye'deki organik tarımın ekonomik analizi. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(3), 239-252, 2013.
- Nikonova, N., Nikonov, A., Analysis of potential demand in the market of organic milk and dairy products. In *Agriculture Digitalization and Organic Production: Proceedings of the First International Conference, ADOP 2021, St. Petersburg, Russia, June 7–9, 181-193, 2021*. Singapore: Springer Nature Singapore,

- Onurlubaş, E., Gümüş, N., Karaca, Ş., Tüketicilerin organik yumurta satın alma niyetini etkileyen faktörlerin yapısal eşitlik modeli ile incelenmesi. Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 10(1), 113-131, 2020.
- Oral, M.A., Tüketicilerin organik gıda satın alma niyeti: Genç tüketiciler ile bir araştırma. İşletme Araştırmaları Dergisi, 12(2), 1207-1224, 2020.
- Oral, H., Kuz, H.İ., Dayanıklı, C., Önalı, A.T., Alarslan, E., Duman, E., Balıkesir İlinde ekstansif sığır yetiştiriciliğinin organik üretim modeline dönüştürölme olanakları. Ispec Journal of Agricultural Sciences, 5(2), 492-504, 2021.
- Özer Canarslan, N., Uz Yılmaz, C., Annelerin ve hamilelerin organik gıda satın alma davranışları, Gaziantep University Journal of Social Sciences, 18(1), 457-478, 2019.
- Öztürk, D., İslam, A., Türkiye’de organik ürünlerin pazarlanması. Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi, 1, 75-94, 2014.
- Salıcık, D., Kumral, A.Y., Bursa ili kentsel alanında tüketicilerin güvenilir gıda tüketimine yönelik tutumlarının belirlenmesi. Uludağ Üniversitesi Ziraat Faköltesi Dergisi, 31(2), 69-82, 2017.
- Sarıca, D., Michael, G.D., İlyas, O., Üniversite öğrencilerinin organik gıda tüketim davranışlarını etkileyen faktörlerin ekonometrik analizi: Isparta ili örneği. Ege Üniversitesi Ziraat Faköltesi Dergisi, 60(1), 111-123, 2023.
- Saygın, Ö., Demirbaş, N., Türkiye’de kırmızı et sektörünün mevcut durumu ve çözüm önerileri. Hayvansal Üretim, 58(1), 74-80, 2017.
- Süt, C., İklim-organik tarım ve sağlık ilişkisi. I. Uluslararası Şehir Çevre ve Sağlık Kongresi, 1(1), 63-76, 2016.

Taçbaş, E., Baydan, E., Organik hayvan yetiştiriciliğinde hastalıkların sağaltımında kullanılabilecek maddeler. Lalahan Hayvancılık Araştırma Enstitüsü Dergisi, 58(2), 117-122, 2018.

Taçoğlu, R., Son, L., Organik tarım ürünleri pazarlaması ve Mersin ilinde tüketici eğilimleri analizi. Uluslararası İktisadi ve İdari İncelemeler Dergisi, 41, 107-123, 2023.

TUIK., Türk İstatistik Kurumu. https://www.nufusu.com/ilce/merkez_osmaniye-nufusu, 2023.

Ulutaş, Z., Yıldırım, A., Şahin, A., Zootekni eğitimimize bir bakış ve geleceğe dönük öneriler. Hayvan Bilimleri ve Ürünleri Dergisi, 1(1), 1-8, 2018.

Verburg, R.W., Verberne, E., Negro, S.O., Accelerating the transition towards sustainable agriculture: The case of organic dairy farming in the Netherlands. Agricultural Systems, 198, 103368, 2022.

Wongsiri, S., Chanchoa, C., Kongpitak, P., Organic honey of Thailand. J Roy Inst Thailand, 4, 78-95, 2012.

Yazıcı, M.A., Kırşehir ilinde süt ve süt ürünleri tüketiminde tüketici algılarının belirlenmesi. Ahi Evran Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Yüksek lisans tezi, Mart 2016.

Yenilmez, F., Uruk, E., Türkiye’de organik hayvancılık içerisinde organik tavukçuluğun yeri. Çukurova Tarım ve Gıda Bilimleri Dergisi, 33(2), 93-98, 2018.

Yıldız, N., Akbulut, Ö., Bircan, H., İstatistiğe giriş. Kültür ve Eğitim Vakfı Yayınevi, 14. Basım, Erzurum, 2020.

Yormirzoev, M., Li, T., Teuber, R., Consumers' willingness to pay for organic versus all-natural milk–Does certification make a difference?. *International Journal of Consumer Studies*, 45(5), 1020-1029, 2021.

ÖZGEÇMİŞ

1. Adı Soyadı : Merve BULANIKLI

2. Doğum Tarihi :

3. Ünvanı : Öğrenci

4. Öğrenim Durumu : Yüksek Lisans

Derece	Fakülte/Bölüm/Program	Üniversite/Okul	Başlama ve Bitirme Yılı
Lise	Tarım Teknolojileri/Endüstriyel Sebze Ve Meyve Yetiştiriciliği	Tarım (Ziraat) Meslek Lisesi Kütahya/Çavdarhisar	2012/2016
Önlisans	Bitkisel ve Hayvansal Üretim/Bahçe Tarımı Pr.	Aksaray Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu	2016/2018
Önlisans	Açıköğretim Fakültesi Tarım Pr.	Anadolu Üniversitesi	2019/2020
Önlisans	Açıköğretim Fakültesi Sosyal hizmetler Pr.	Anadolu Üniversitesi	2020/2022
Lisans	Açık ve Uzaktan Eğitim Fakültesi/Çocuk Gelişimi	İstanbul Üniversitesi	2019/2022
Lisans	Kadirli Uygulamalı Bilimler Fakültesi/ Organik Tarım İşletmeciliği	Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	2018/2021
Lisans	Ziraat Fakültesi/Zootekni	Çukurova Üniversitesi	2022/ __
Pedagojik Formasyon	Kilisli Muallim Rıfat Eğitim Fakültesi	Kilis 7 Aralık Üniversitesi	2023/2024
Yüksek Lisans	Fen Bilimleri Enstitüsü/ Organik Tarım İşletmeciliği ABD	Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi	2021/2024

5. Akademik Unvanlar:

6. İş Tecrübesi:

Görev Unvanı	Görev Yeri	Yıl
Usta Öğretici/ Öğretmen	Kadirli Şehit Halis Şişman Halk Eğitim Merkezi/Kadirli Kyk Öğrenci Yurdu	2021/2022
Usta Öğretici/ Öğretmen	Denizli/Çal Halk Eğitim Merkezi	2023/2024
Stajyer Öğretmen	Kilis Kartalbey Anaokulu	2023/2024

7. Yayınlar:

8. Yazılan uluslar arası kitaplar veya kitaplarda bölümler:

9. Ulusal hakemli dergilerde yayımlanan makaleler:

10. Ulusal bilimsel toplantılarda sunulan ve bildiri kitabında basılan bildiriler:

11. Diğer yayınlar:

12. Projeler:

13. Bilimsel Kuruluşlara Üyelikler:

14.Ödüller

